

Vägledning och exempel för effektiv tillsyn av små avlopp

Del 4 av 4: Bedömning

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2015-03-16

Ansvarig utgivare: Björn Risinger
Omslagsfoto: Marie Olofsson
Foton i övrigt: Kungsbacka kommun där inget annat anges
ISBN 978-91-87025-72-3

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Vägledning och exempel för effektiv tillsyn av små avlopp

Del 4 av 4: Bedömning

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:11

SAMMANFATTNING DEL 4	7
DEL 4. BEDÖMNING AV OM AVLOPPSANLÄGGNINGAR UPPFYLLER MILJÖBALKENS KRAV	8
Har anläggningen fått tillstånd före eller efter miljöbalken?	8
Utsläpp till vattenområde eller inte?	9
Miljönämndens utredningsskyldighet	10
Skälighetsbedömning	13
När är ett förbud en alltför ingripande åtgärd?	14
Speciella omständigheter som tillsynsmyndigheten kan behöva beakta	16
När fastighetsägaren är gammal, sjuk eller har dålig ekonomi	16
När fastighetsägaren inte har rådighet över marken.....	17
När fastigheten ligger inom kommunalt verksamhetsområde.....	18
När gemensamhetsanläggning finns	19
När kommunalt avlopp planeras	20
Förslag på handläggning av några typärenden samt förslag på utformning av några beslut/skrivelser – markbaserade anläggningar	21
1: Tvåkammarbrunn utan efterföljande rening från 1950-talet	21
2: Infiltration från 1970-talet.....	28
3: Infiltration från 2000-talet.....	31
4: Sluten tank.....	38
5: Markbädd från 1990-talet.....	40
6: Markbädd med fosforfälla från 2000-talet.....	44

Sammanfattning del 4

I kapitlet ges vägledning till bedömning av om en avloppsanläggning uppfyller miljöbalkens krav eller inte. Med stöd av rättsfall beskrivs omständigheter som kan påverka bedömningen och hur tillsynsmyndigheten kan förhålla sig till dem.

Sammanfattningsvis – det viktigaste som tillsynsmyndigheten behöver förhålla sig till är att alla anläggningar måste bedömas var för sig i varje enskilt ärende. Det går inte att generalisera utan miljöbalken kräver att man tydligt gör avvägningar och fattar beslut för varje enskilt fall.

Tillsynsmyndigheten behöver också förhålla sig till enligt vilken lagstiftning som anläggningen är tillståndsgiven, vilken typ av avloppsvatten det handlar om, om utsläppet sker till vattenområde/tätbebyggelse eller inte, anläggningens ålder och teknik, fastighetsägarens skötsel av anläggningen, recipientens känslighet, synliga tecken på problem med mera.

Sist i kapitlet beskrivs sex stycken typärenden av olika karaktär med förslag på bedömning och handläggning av dem.

Del 4. Bedömning av om avloppsanläggningar uppfyller miljöbalkens krav

Vid bedömning av hur avloppsanläggningar uppfyller miljöbalkens krav bör det första man har i åtanke vara att alla anläggningar måste bedömas för sig i varje enskilt ärende. Det går inte att generalisera utan miljöbalken kräver att man tydligt gör avvägningar och fattar beslut för varje enskilt fall.

Har anläggningen fått tillstånd före eller efter miljöbalken?

Avlopp tillståndsgivna enligt hälsoskyddslagen har bedömts utgöra ett slags byggnadstillstånd som kunde kompletteras med krav på avloppsvattnets utsläppande. Mark- och miljööverdomstolen har bland annat i rättsfall M 464-03 bedömt att tillståndens rättsverkan enligt 24 kap 1 § miljöbalken är begränsad till inrättandet. Enligt Mark- och miljööverdomstolen hindrar därför inte denna bestämmelse att miljömyndigheterna ställer ytterligare krav angående utsläppen från anläggningar med tillstånd enligt hälsoskyddslagen med stöd av de allmänna hänsynsreglerna. Myndigheterna behöver därför inte använda sig av det särskilda förfarandet för omprövning utan kraven kan ställas genom ett beslut, förelägganden eller förbud enligt 26 kap 9 § miljöbalken.

Är tillståndet meddelat med stöd av miljöbalken så måste istället bestämmelserna i 24 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken tillämpas när det gäller frågor som har omfattats av prövningen. Avlopp tillståndsgivna enligt miljöbalken har den rättskraft som följer av 24 kap 1 § miljöbalken. Detta betyder bland annat att miljöförvaltningen normalt är förhindrad att genom föreläggande skärpa de krav som följer av tillståndet. Är en fråga inte prövad i tillståndet kan föreläggande användas. Om förvaltningen anser att ett tillstånd eller villkor bör rivas upp eller ändras så ska bestämmelserna i 24 kap tillämpas. Dessa tillstånd får återkallas om någon av omständigheterna föreligger som anges i 24 kap. 3 §. För små avloppsanläggningar är det förmodligen främst aktuellt att tillämpa punkten 2 – när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts och *avvikelsen inte är av ringa betydelse*. Det krävs naturligtvis väldigt starka skäl för att återkalla ett tillstånd. Det är miljöförvaltningen i sin roll som tillståndsmyndighet som har en möjlighet att återkalla. Myndigheten har en viss frihet vid bedömningen; den "får" besluta om återkallelse men kan också nöja sig med en lindrigare påföljd – närmast omprövning enligt 24 kap 5 § miljöbalken.

Bestämmelsen ger en möjlighet för tillståndsmyndigheten att ompröva, den innebär inte ett obligatoriskt krav. Ett beslut enligt denna paragraf innebär inte att tillståndet kan upphävas. Omprövningen kan enligt lagtexten bara avse vissa typer av bestämmelser som får anses utgöra en del av tillståndet, avseende

omfattningen, och i övrigt gå ut på att meddelade villkor och andra bestämmelser ändras eller upphävs eller att nya sådana meddelas. En begränsning av omprövningsmöjligheten framgår av bestämmelsen – beslutet får inte gå så långt att verksamheten inte längre kan bedrivas eller avsevärt försvåras.

Miljöförvaltningen måste här tänka på att bestämmelserna i 24 kap gäller för alla tillstånd meddelade enligt miljöbalken och inte alls är utformade med särskild inriktning på tillstånd för små avlopp. I rättspraxis har ännu inte hunnit prövas så många omprövnings- eller återkallelseärenden, men de flesta av förutsättningarna i 24 kap 3 och 5 §§ miljöbalken kommer förmodligen aldrig att bli aktuella i denna typ av ärenden. Den punkt som troligen kommer att tillämpas är punkten 4 som gäller avvikelse från tillstånd eller villkor som gäller för verksamheten. I motsats till vad som gäller vid återkallelse kan omprövning enligt lagtexten ske *även vid avvikelse av ringa betydelse*. Även här bör man dock undanta avvikelser som saknar inverkan på miljön. Det kan här påminnas om att lagstiftaren särskilt givit tillsynsmyndigheterna i uppgift att när det gäller miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillstånd, fortlöpande bedöma om meddelade villkor är tillräckliga. Detta framgår av 26 kap 1 § 2 st miljöbalken.

Utsläpp till vattenområde eller inte?

Hur sker utsläppet? Har miljöförvaltningen kunnat konstatera utsläpp till vattenområde av orenat toalettavloppsvatten? I så fall kan krav på rening av toalettavloppsvatten grundas direkt på förbudet i 12 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd:

12 § Det är förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett eller tätbebyggelse, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning.
Vad som sägs i första stycket gäller dock inte om det är uppenbart att sådant utsläpp kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Är det osäkert om det verkligen är ett direktutsläpp, kanske sker utsläppet till en stenkista eller en åkerdränering, då kan anläggningen bedömas utifrån 9 kap. 7 § miljöbalken samt de allmänna hänsynsreglerna.

7 § Avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

I förordningen för miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns inte någon definition av begreppet vattenområde. Ledning får istället hämtas från bestämmelsen i 11 kap. 4 § miljöbalken av vilken det framgår att med vattenområde avses ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd. I förarbetena (prop. 1997/98:45 del II s. 128) nämns som exempel sjöar, vattendrag, diken, kärr och konstgjorda vattensamlingar såsom regleringsdammar och bevattningsmagasin.

Vad är tätbebyggelse?

Tätbebyggelse är inte heller definierat i förordningen för miljöfarlig verksamhet. I mål nr M 4320-13 från Mark- och miljödomstolen i Nacka 2013-12-20 konstateras dock vad som inte är tätbebyggelse:

Fastigheten ligger inom ett område sydost om X tätort. Avståndet till närmaste samling av hus är ca 600 meter. Mot bakgrund av fastighetens avsides belägna placering anser mark- och miljödomstolen inte att fastigheten ligger inom ett tätbebyggt område.

Som hjälp vid tolkningen av ”tätbebyggelse” kan Statistiska Centralbyråns (SCBs) definition av begreppet tätort användas. SCB följer en gemensam nordisk definition av tätort som bestämdes 1960. Grundregeln är att tätorten bör ha över 200 invånare och att avståndet mellan husen normalt inte är mer än 200 meter. Undantag kan göras i de fall då hussamlingar med ett avstånd på över 200 meter ändå bedöms ligga inom en större orts influensområde. Då kan den större orten tillgodoräkna sig detta område. Andra undantag från 200-metersregeln kan göras då avbrottet i den sammanhängande bebyggelsen utgörs av allmännyttiga områden som idrottsplatser, järnvägslinjer, kajer, kyrkogårdar, lagerplatser, parker, parkeringsplatser och vägar. (Statistiska centralbyrån, 2008)

”Tätbebyggelse” i miljöbalkens mening skulle förmodligen också kunna jämföras med samlad bebyggelse som tidigare var ett begrepp inom den äldre plan- och bygglagen (1987:10) (PBL). Med samlad bebyggelse avsågs ”områden med tomter som gränsar till varandra eller som åtskiljs endast av vägar eller naturmark och som tillsammans har minst 10–20 hus”. Detaljplaner förutsätter samlad bebyggelse och bör därför kunna likställas med tätbebyggelse. Begreppet samlad bebyggelse enligt den gamla plan- och bygglagen har sedan 2011 ersatts av det vidare begreppet sammanhållen bebyggelse (”bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark”) enligt den nya plan- och bygglagen (2010:900).

I översiktsplanen för en kommun brukar områden som anses vara sammanhållen bebyggelse finnas utmärkta.

Områden som kan definieras som tätbebyggelse kan utgöra områden som omfattas av 6 § lagen om allmänna vattentjänster.

Miljönämndens utredningsskyldighet

Hur omfattande utredning måste en tillsynsmyndighet göra för att kunna bedöma en avloppsanläggning och fatta beslut? Vi kan här få vägledning i tre rättsfall som samtliga behandlar frågan om myndighetens utredningsskyldighet.

Rättsfall 1

I en dom från mark- och miljödomstolen i Växjö (M 230-11, 2011-02-23) gjorde domstolen en samlad bedömning och ansåg att utredningen var tillräcklig för att ligga till grund för bedömningen att anläggningens funktion var så bristfällig att det fanns risk för olägenheter för människors hälsa och miljö.

Bakgrunden till ärendet var att en miljönämnd hade förbjudit en fastighetsägare att släppa ut spillvatten som inte genomgått längre gående rening än slamavskiljning från WC eller BDT. Anläggningen utgjordes av en infiltration från 1975. Trekammarbrunnen hade t-rör, men det fanns ingen fördelningsbrunn, inga luftningsrör och fastighetsägaren var osäker på var infiltrationen låg. De överprövande instanserna ansåg att det var en brist i nämndens beslutsunderlag att nämnden inte visste var anläggningen låg, men eftersom anläggningen i sin helhet var utförd 1975 så ansågs, att med den allmänna kunskapen om hur anläggningar utfördes 1975, kunde anläggningen inte förväntas uppfylla dagens krav på rening. Fastighetsägaren hade givits möjlighet att inkomma med synpunkter samt beskrivning av anläggningen, men hade inte anfört att han hade vidtagit några åtgärder sedan anläggandet som var av betydelse för anläggningens funktion. Eftersom fastighetsägaren inte hade några egna kunskaper om anläggningen och heller inte hade utfört några förbättringsåtgärder tolkade domstolen in hur man brukade anlägga avloppsanläggningar 1975 och jämförde dessa med dagens krav.

Sammanfattningsvis var domstolens skäl för att gå på miljönämndens linje och förbjuda anläggningen följande:

1. Hög ålder på anläggningen
2. Det fanns ingen kunskap om var infiltrationen är anlagd och hur den byggts. Det fanns inga uppgifter om vilket material som tillförts eventuellt efterföljande reningssteg. Det fanns heller inget dokumenterat om bedömning av olägenhet eller uppgifter om grundvattennivån, avstånd till berg med mera. Däremot vet man hur anläggningar generellt byggdes 1975.
3. Fastighetsägaren hade givits tillfälle att komplettera ärendet med uppgifter om anläggningens utformning och funktion men har inte haft någon kunskap. Fastighetsägaren hade heller inte kunnat visa att anläggningen förbättrats under 35 års användning.

Rättsfall 2

I ett annat ärende (MMD Växjö M 3747-13, 2014-02-27) upphävde mark- och miljödomstolen ett förbud. En miljönämnd hade förbjudit utsläpp från en 25 år gammal infiltration. Anläggningen var tillståndsprövad 1985 och av beslutet framgick att anläggningen placerats på skyddsavstånd från vattentäkt. Den ritning som legat till grund för tillståndet visade att anläggningen var utförd på samma sätt som anläggningar byggs även idag. Enda undantaget var att det inte fanns luftningsrör.

Av domen framgår bland annat följande:

”Även om en infiltrationsanläggning uppnått en hög ålder finns det inget som säger att reningsgraden i densamma inte skulle vara tillräcklig. Däremot avtar markens reningsförmåga efter hand, och kraven på en avloppsanläggnings funktion har ändrats med tiden. Man får därför räkna med mer eller mindre omfattande renoveringar av avloppssystem allteftersom effektiviteten avtar. Hur omfattande renoveringar som krävs får avgöras med utgångspunkt från förhållandena i det enskilda fallet. Utsläpp i det nu aktuella fallet sker, enligt vad som framkommit i målet, inte i vattenområde. Eventuella ingripanden mot anläggningen får därför grunda sig på de allmänna hänsynsreglerna i 2

kap miljöbalken. Även om bevisbördan för att det inte uppkommer någon olägenhet vid utsläpp av avloppsvatten ligger på den som släpper ut avloppsvattnet, måste det finnas några indikatorer, utöver hög ålder, på att anläggningen förorsakar skada eller olägenheter för människor eller miljön för att ett förbud att släppa avloppsvatten till anläggning ska kunna beslutas.

För den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten XX har tillstånd lämnats av dåvarande miljö- och hälsoskyddsnämnden 1985. Av beslutet framgår bland annat att infiltrationsanläggningen skulle placeras minst 50 m från närmaste vattentäkt, och av den ritning som legat till grund för tillståndet framgår att anläggningen efter trekammarbrunn och fördelningsbrunn består av två infiltrationsledningar om vardera 12–13 meter samt med ledningsfyllning runt dessa ledningar som fortfarande är gängse rådande.

Av den utredning som legat till grund för miljö- och byggnadsnämndens beslut att förbjuda utsläpp till den befintliga avloppsanläggningen finns inget som tyder på att anläggningen förorsakar skada eller olägenheter för människor hälsa eller miljön. Det finns därför enligt mark- och miljödomstolen inte grund för att förbjuda utsläpp av avloppsvatten till anläggningen.”

Här räckte sålunda inte miljöförvaltningens utredning till för att visa att det fanns miljö- och hälsoskyddsskäl för ett förbud. Anläggningen var gammal, liksom i det tidigare ärendet, men denna anläggning var väl dokumenterad och tillståndsgiven och utan några indikationer på att det fanns problem med anläggningen ansåg inte domstolen att det fanns skäl att förbjuda den. Skälen för detta var att

- 1) det fanns kunskap om hur anläggningen byggts och ska skötas och detta överensstämmer med vad som kan krävas enligt balken. Det fanns beslutsunderlag från när tillståndet prövades och fastighetsägaren hade kunskap om anläggningen och skötseln av den.
- 2) inga olägenheter som dålig lukt eller liknande hade iakttagits eller rapporterats som kunde ge stöd åt bedömningen att det fanns sådana brister i förhållande till miljöbalkens krav som motiverade ett förbud.

Rättsfall 3

I ett tredje ärende (MMD Växjö M 1320-13, 2014-02-27) ansåg miljödomstolen att det som utredningsåtgärd räckte med en registersökning.

Miljöförvaltningen kunde genom en registersökning konstatera att det på en fastighet fanns en trekammarbrunn och ett sandfilter från 1977, vilket bedömdes som otillräckligt utifrån dagens krav i miljöbalken. Fastighetsägaren kommunicerades med förslag om att förbjuda anläggningen innan förbud fattades. Domstolen ansåg att det var fastighetsägarens skyldighet att skaffa sig erforderlig kunskap och dessutom visa att gällande krav uppfylldes. Det fanns tydliga uppgifter om anläggningen hos den kommunala nämnden som kunde kommuniceras med fastighetsägaren. Uppgifterna motsades inte av fastighetsägaren som när det gällde uppgifter om anläggningen endast anförde att sandfiltret var något yngre än från 1977. Beslutsunderlaget var då tillräckligt och ett platsbesök hade inte tillfört något mer, utan endast fördyrat och förlängt handläggningen. I många andra ärenden har det dock ansetts nödvändigt med ett platsbesök för att utredningen ska anses tillräcklig.

Sammanfattning av rättspraxis

Av betydelse för bedömningen av om en anläggning uppfyller miljöbalkens krav eller inte är sammanfattningsvis enligt rättspraxis:

Kriterie	Tillämpning
Ålder på anläggningen	Kan man anta att anläggningen är anlagd med teknik som används även idag?
Tekniskt utförande	Finns alla delar av anläggningen som borde finnas? Luftningsrör? Fördelningsbrunn?
Dokumentationen kring utförande och skötsel	Finns tillstånd? Är slutbesiktning gjord? Vad visar handlingarna? Är anläggningen utförd med dagens teknik eller inte?
Fastighetsägarens kunskaper	Har fastighetsägaren kunskap om anläggningen och hur den ska skötas? Sker slamsugning och annan skötsel?
Belastning	Hur många personer belastar anläggningen? Stämmer belastningen med dimensioneringen i tillståndet? Finns tecken på överbelastning?
Tecken på att anläggningen inte fungerar eller sköts som den ska	Slam i fördelningsbrunn? Vatten som står i anläggningen? Slamsugning?
Recipientens känslighet	Hög eller normal skyddsnivå? Kan påverkan befaras på omgivningen? Risk för dricksvattenbrunnar?

Detta innebär att miljöförvaltningens utredning bör ta sikte på ovanstående.

Vart och ett av kriterierna ovan faller oftast inte ensamt avgörandet att anläggningen är bristfällig, utan det är en sammanvägd bedömning som tillsynsmyndigheten behöver göra och motivera sitt beslut utifrån. Undantaget är om anläggningen har utsläpp till vattenområde och efterföljande rening saknas - såvida inte det är uppenbart att utsläppet kan ske utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Av ovanstående följer vikten av att miljöförvaltningen är noga med att dokumentera och att motivera sitt beslut. Det är också viktigt att fastighetsägaren har fått möjlighet att yttra sig och tillföra kunskap om anläggningen samt har fått möjlighet att rätta till eventuella mindre brister som skulle kunna medföra att funktionen hos anläggningen kan återställas, innan ett förbud meddelas.

Skälighetsbedömning

Tillsynsmyndighetens krav får inte vara orimliga när det gäller krav enligt 2 kap miljöbalken och får heller inte vara mer ingripande än vad som krävs i det enskilda fallet. Nyttan av försiktighetsåtgärder ska, enligt 2 kap 7 § miljöbalken, särskilt vägas mot kostnader för att vidta dem. Risken för att det uppkommer olägenheter för människors hälsa eller miljön är också olika stor och ska bedömas i det enskilda fallet. Myndighetens beslut ska alltid motiveras och i skälen ska alla omständigheter finnas med som varit avgörande för varför anläggningen bedömts vara bristfällig och måste åtgärdas. Sådana skäl brukar regelmässigt finnas i besluten, men vad som ofta saknas är någon form av bedömning av vilka försiktighets- eller skyddsåtgärder som är tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga. Förvaltningens beslut får inte vara mer ingripande än vad som behövs och det måste vara faktiskt och rättsligt möjligt för adressaten

att göra det som krävs. Ett föreläggande om åtgärder ska vara möjligt att realisera till en rimlig kostnad i förhållande till den miljönytta som uppnås. Motiveringen och vilken avvägning som gjorts måste redovisas i beslutet för att adressaten ska förstå och själv kunna värdera förvaltningens argument.

Det har blivit alltmer vanligt att förvaltningen istället för att kräva åtgärder förbjuder fortsatt utsläpp. Att plombera igen sitt avloppsutsläpp är väl i och för sig alltid möjligt för en fastighetsägare att göra. Men om förhållandena i det enskilda ärendet är sådana att det svårligen går att lösa fastighetens avloppsbehov så är frågan om ett förbud är en alltför ingripande åtgärd och strider därmed mot 26 kap 9 § 2 st miljöbalken. Det är därför viktigt att det av beslutet framgår att det finns möjliga lösningar för fastigheten som är kostnadsmässigt rimliga och ger god nytta för miljön eller människors hälsa. Förvaltningen behöver inte utreda möjliga lösningar i detalj utan det bör räcka att utredningen visar att det finns utrymme eller möjligheter att ordna en ny anläggning, vilka anläggningar som verkar möjliga att utföra och vad sådana brukar kosta. Det är här inte fråga om att myndigheten ska göra omfattande prisjämförelser eller begära in offerter för olika anläggningstyper. Men myndigheten måste innan man fattar beslutet ha gjort en uppskattning av möjliga lösningar och ungefärliga kostnader för dessa. Utan en sådan bedömning kan fastighetsägaren inte värdera om kraven är rimliga eller proportionerliga. I de flesta fall skulle det kunna räcka med att förvaltningen i motiveringen anger något som ”Det finns inga omständigheter som talar för det skulle vara svårt att anlägga en ny avloppsanläggning med godtagbar rening på fastigheten till en rimlig kostnad”. Om fastighetsägaren i det enskilda fallet inväntat att det finns praktiska problem som avsevärt fördyrar en ny anläggning bör förvaltningen särskilt bemöta dessa argument. Miljöförvaltningen kan då behöva använda sin kunskap till att mer i detalj redogöra för möjliga lösningar.

När är ett förbud en alltför ingripande åtgärd?

Alla brister man kan upptäcka vid kontroll av en enskild avloppsanläggning är inte nödvändigtvis så allvarliga att de direkt innebär att miljöförvaltningen har tillräcklig grund för att meddela ett förbud. I rättsfall M 7083-13 från Nacka mark- och miljödomstol 2014-08-01 ansåg domstolen att ett förbud var en alltför ingripande åtgärd (tillämpning av den så kallade proportionalitetsprincipen). Ärendet rörde en BDT-anläggning vid ett fritidshus. Miljöförvaltningen förbjöd anläggningen då det stod slam i sista kammaren i tvåkammарbrunnen och luftningsrör saknades. I ett annat rättsfall (M 1993-14) konstaterade miljöförvaltningen att vid inspektion av en infiltration för WC och BDT från 1985 stod slam i tredje kammaren och i fördelningsbrunnen. Nacka mark- och miljödomstol ansåg att det inte var utrett om det fanns mindre ingripande åtgärder istället för att kräva en helt ny anläggning. Ärendet återförvisades till tillsynsmyndigheten ”för fortsatt handläggning och utredning av om eventuella brister kan åtgärdas med mindre ingripande medel”.

Mindre brister i anläggningens utförande eller funktion bör sålunda inte direkt utlösa ett förbud.

Vilka brister utlöser inte förbud direkt?

En brist som kan ha inverkan på anläggningens reningsförmåga, men som är relativt billig och enkel att åtgärda så att anläggningen får den funktion som avsågs i tillståndet, bör inte föranleda ett förbud. Felet i sig kan medföra allvarliga risker för anläggningen och funktionen om det inte åtgärdas, men har

det upptäckts innan oreparerbara konsekvenser inträffat så har fastighetsägaren fortfarande möjlighet att rätta till problemet. Exempel på sådana fel:

- Slamavskiljare saknar t-rör men efterföljande reningssteg bedöms fortfarande fungera. T-rör fyller en viktig funktion på så sätt att det skyddar efterkommande reningssteg. Eftersom konsekvenserna av ett trasigt eller saknat t-rör kan leda till sämre funktion, finns skäl att kräva åtgärder, däremot inte ett förbud
- Fällningskemikalie har inte fyllts på vid en markbädd med fosforfällning. Utan fällningskemi kommer med stor sannolikhet fosforreningen att vara undermålig i anläggningen. Men bristen är lätt att åtgärda och fastighetsägaren bör få ett föreläggande om skötsel av anläggningen, såvida inte detta redan finns som villkor i tillståndet. I så fall föreläggs fastighetsägaren om att följa tillståndet.
- Ojämn fördelning i utloppen i fördelningsbrunnen. Med en ojämn fördelning belastas anläggningen snett och det finns en risk att igensättning och nedsatt rening blir följden, i alla fall om anläggningen används utifrån maxdimensionering.
- Trasig pump efter slamavskiljaren.

En anläggning som bedöms ha mindre, lätt åtgärdade fel som till exempel avsaknad av t-rör men i övrigt bedöms uppfylla miljöbalkens krav i 9 kap 7 § ska miljöförvaltningen kunna godkänna för fortsatt användning om bristerna åtgärdas.

Om det är lätt att konstatera brister som avsaknad av t-rör och fällningskemikalier så är det desto mer svårbedömt vilken typ av brist som föreligger om det står slam i alla kamrar i trekammarbrunnen, det är slam i fördelningsbrunnen eller det står vatten i luftningsrören. Anläggningen är inte funktionsduglig men vad beror bristen på? Är det ett allvarligt fel som inte går att åtgärda med mindre insatser? Om bristen beror på att brunnen inte slamtömts med rätt intervall kan den bristen enkelt åtgärdas genom att fastighetsägaren förbättrar slamsugning av anläggningen. Frågan blir då om detta räcker för att anläggningen ska återfå sin funktion? Om bristen istället beror på att skiljeväggar är otäta/trasiga, volymen är för liten eller exempelvis dagvatten tränger in i brunnen kan man behöva förelägga om att installera en ny slamavskiljare. Har slamflykt pågått länge och efterföljande reningssteg har påverkats menligt kan det bli dyrt att vidta åtgärder, och det är inte säkert att anläggningen går att återställa.

Slutsatsen av detta resonemang är att utredningen i sådana ärenden behöver vara noggrann och göras i god dialog med fastighetsägaren. Fastighetsägaren kan behöva göra undersökningar av orsaken till bristerna, så att rätt åtgärder vidtas. Handläggningen kan underlättas om miljöförvaltningen har underlag som gör det möjligt att bedöma om bristen beror på ett tekniskt fel eller på felaktig skötsel och egenkontroll. Fastighetsägaren bör ha givits möjlighet att redovisa till miljöförvaltningen före inspektionen hur anläggningens skötsel och egenkontroll ser ut (till exempel via frågeformulär med begäran om uppgifter om anläggningen, se bilaga 3D). Finns inget att anmärka på beträffande skötsel och egenkontroll är det mer sannolikt att det handlar om ett tekniskt fel. Ett sådant fel kan ha uppkommit till följd av hög grundvattennivå, utslitet material eller bristande ventilation av anläggningen.

Speciella omständigheter som tillsynsmyndigheten kan behöva beakta

När fastighetsägaren är gammal, sjuk eller har dålig ekonomi

Enligt kommunallagen ska alla kommuninvånare behandlas lika – detta uttrycks i 2 kap. 2 § kommunallagen (1991:900):

”Kommuner och landsting skall behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat”.

Det innebär till exempel att tillsynsmyndigheten i förväg inte kan undanta en grupp invånare som ska slippa krävas på åtgärder om de har ett bristfälligt avlopp. Det är istället den prövning som görs i det enskilda ärendet som är utslagsgivande för bedömningen. Det innebär också att utfallet av en prövning eller en tillsynsinsats kan bli olika beroende på förutsättningarna i det enskilda ärendet, det vill säga det finns i så fall sakliga skäl för detta.

Alder

Som exempel lyfter vi fram två rättsfall från mark- och miljödomstol där utfallet blev olika trots att förutsättningarna först kan se tämligen lika ut. Båda är avgjorda av mark- och miljödomstolen i Vänersborg. I det första ärendet (M 3318-11, 2011-11-21) var fastighetsägaren 87 år och ville bli befriad från kravet på att bygga om husets avloppsanläggning. Hon ansåg att nästa ägare av huset kunde förbättra anläggningen istället. Domstolen tog först ställning till anläggningen och om den uppfyllde miljöbalkens krav. Man fann att utsläppet var olagligt eftersom det stred mot 12 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och konstaterade därför att nämnden haft fog för sitt förbud. Domstolen tog därefter upp frågan om det var förenligt med gällande lagstiftning att, med hänsyn till fastighetsägarens ålder och övriga omständigheter, medge längre tid än vad som annars var brukligt för en sådan åtgärd. Domstolen ansåg att det mot bakgrund av den ringa belastningen på anläggningen och omständigheterna i övrigt kunde godtas att tidpunkten för åtgärdernas genomförande sköts fram fem år. Domstolen ansåg det rimligt att anta att boendeförhållandena på fastigheten skulle förändras inom en inte alltför avlägsen framtid. Förbättringsåtgärderna skulle dock genomföras tidigare om ny ägare flyttade in. Av domen framgick även att om fastighetsägaren inte hade flyttat inom fem år så borde tillsynsmyndigheten efter en ny skälighetsbedömning kunna flytta fram tiden ytterligare.

I det andra ärendet (M 1582-12, 2012-06-27) förbjöd en tillsynsmyndighet utsläpp från en avloppsanläggning med ansluten vattentoalett. Efter slamavskiljning var det oklart vart vattnet tog vägen. Fastighetsägaren anförde att han och hans fru var pensionärer och att utsläppet från den befintliga anläggningen torde vara begränsat. Fastighetsägaren, som var 77 år gammal, åberopade dessutom att uppskov hade givits i andra fall på grund av hög ålder. Länsstyrelsen anförde att bara det förhållandet att en domstol i ett mål lämnat en förlängd tidsfrist inte skulle leda till att man ska dra generella slutsatser om att en fastighetsägares höga ålder ensamt är skäl nog för att få uppskov med tiden. Länsstyrelsen ansåg inte att det i ärendet hade framkommit att mängden

avloppsvatten skulle understiga det man kunde förvänta sig från ett normalt hushåll bestående av två personer. Länsstyrelsen avslog överklagandet och satte endast fram tiden för när förbudet skulle börja gälla till ett år från det att lagakraftvunnen dom förelåg. Fastighetsägaren överklagade till mark- och miljödomstolen som gjorde samma bedömning som länsstyrelsen och avslog överklagandet.

Sjukdom

I dom M 1431 -14 från Mark- och miljödomstolen i Vänersborg 2014-06-17 förbjöd en tillsynsmyndighet en anläggning utan efterföljande rening. WC- och BDT-vatten leddes till en tvåkammарbrunn och därefter ut i ett dike. Fastigheten ägdes av en äldre sjuklig man och hans dotter. Mark- och miljödomstolen ansåg att sjukdom skulle kunna vara skäl för att förlänga tiden för åtgärdande, men eftersom det i detta ärende fanns flera ägare till fastigheten och dottern inte åberopade sjukdom ansåg man inte att det fanns skäl att ändra tiden för när åtgärd skulle vara gjord.

Dålig ekonomi

I en annan dom från Mark- och miljödomstolen i Växjö 2013-05-21, M 1050-13, ansåg domstolen att en fastighetsägare är utan tillgångar först när denne inte kan skaffa medel genom lån/inteckning av en fastighet. Om fastighetsägaren sålunda kan visa att han/hon på grund av sin låga inkomst inte får belåna fastigheten är det svårt att driva fram dyrbara åtgärder. Förbudet att släppa ut avloppsvatten är dock praktiskt möjligt för fastighetsägaren att följa. Frågan är hur denne då i fortsättningen ska kunna lösa de sanitära behoven. Om risken för miljön och hälsan motiverar snabba åtgärder bör man kanske överväga om det finns andra billiga åtgärder som inte är så långsiktiga men ändå godtagbara, till exempel sluten tank eller bortkoppling av WC och installation av torrtoalett.

En annan fastighetsägare hade upprepade gånger fått vite utdömt (dom M 1988-12 från Mark- och miljödomstolen i Nacka). Något nytt avlopp hade det dock inte blivit. Mark- och miljödomstolen avslog nämndens nya ansökan om utdömande och menade att de redan utdömda vitesbeloppen om 130 000 kr inte hade haft någon pådrivande effekt. Kommande viten skulle snarare kunna förvärra fastighetsägarens ekonomiska situation, varför domstolen istället upplyste tillsynsmyndigheten om möjligheten att vidta rättelse på den felandes bekostnad.

Tillsynsmyndigheten måste i ett sådant ärende noga överväga hur man bäst driver tillsynsärendet vidare. Det måste vara miljömässigt motiverat och inte innebära ett oproportionerligt ingripande från myndighetens sida. Rättelse på den felandes bekostnad kan vara en möjlighet men proportionaliteten av en sådan åtgärd liksom risken för att kommunen får bekosta åtgärderna med skattepengar måste noga övervägas. Man bör till exempel överväga om det istället går att ordna med tillfälliga lösningar till dess fastigheten byter ägare eller till dess förhållandena förbättrats för fastighetsägaren.

När fastighetsägaren inte har rådighet över marken

Ibland står ett hus med avloppsanläggning på ofri grund och det kan uppkomma en situation där fastighetsägaren inte har rådighet över marken där

anläggningen är placerad. Kan man förbjuda ett sådant utsläpp om verksamhetsutövaren inte har rätten att gräva eller vidta liknande åtgärder?

I mål nr M 10649-10 från Mark- och miljööverdomstolen 2011-06-13 hanterades precis ett sådant ärende. Domstolen kom fram till att det inte krävs någon äganderätt eller annan rättighet till den mark där den enskilda avloppsanläggningen är placerad för att ett förbud mot utsläpp från en avloppsanläggning ska kunna följas:

”NN är ansvarig för och råder över det avloppsvatten som släpps ut från hans hus till den bristfälliga avloppsanläggningen. Han är vidare ensam nyttjare av avloppsanläggningen. Enligt MÖD:s bedömning kan, vid dessa förhållanden, ett förbud att inte släppa ut avloppsvatten från anläggningen riktas mot den som nyttjar anläggningen. Det krävs inte någon äganderätt eller annan rättighet till den mark där den enskilda avloppsanläggningen är placerad för att ett sådant förbud ska kunna efterföljas.”

Man kan kanske fråga sig hur ägaren av huset ska kunna åtgärda anläggningen utan medgivande från markägaren. Det framgår inte av domskälen att man övervägt denna fråga. En sluten tank skulle kunna vara en möjlig lösning, eller att fastighetsägaren ordnar med en torr toalettlösning.

När fastigheten ligger inom kommunalt verksamhetsområde

Skyldigheten att bygga ut allmänna vatten- och avloppsanläggningar följer av lagen om allmänna vattentjänster. Kommunen är skyldig att besluta om sådant verksamhetsområde om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för viss befintlig eller blivande bebyggelse. Tekniska förvaltningen kan dock inte med stöd av vattentjänstlagen tvinga någon att ansluta sig i praktiken till VA-anläggningen, och miljöförvaltningen kan inte generellt förbjuda små avlopp inom dessa områden. Miljöförvaltningen kan dock förelägga en enskild att ansluta sig till en befintlig allmän avloppsanläggning, men det krävs att det finns sådana omständigheter i det enskilda fallet som gör att miljöbalken kan tillämpas med denna utgång.

Några prejudicerande rättsfall kan ge tolkningshjälp på området.

Rättsfall 1

Det första ärendet från Miljööverdomstolen (M 7139-03, 2005-03-10) gällde en fastighet som låg inom kommunalt verksamhetsområde. BDT-vatten släpptes ut i en stenkista. Fastighetsägaren ville inte ansluta till kommunens nät utan föreslog istället en sluten tank. I domskälen skriver Miljööverdomstolen:

”Fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för den kommunala va-anläggningen och en förbindelsepunkt till denna finns upprättad för fastigheten. Under sådana förhållanden får en anslutning till den kommunala va-anläggningen i regel anses utgöra den miljömässigt mest lämpliga lösningen för att komma tillrätta med olägenheter från utsläpp av avloppsvatten. NN har emellertid föreslagit att en sluten tank istället ska installeras för spillvattnet från fastigheten. Vid en bedömning av nyttan av en anslutning till den kommunala va-anläggningen i förhållande till den merkostnad som skulle bli följden av en sådan anslutning istället för en

installation av en sluten tank, finner Miljööverdomstolen att det inte kan anses orimligt att kräva att fastigheten ansluts till den kommunala va-anläggningen. Miljönämnden har således haft fog för att utfärda det aktuella föreläggandet.”

Rättsfall 2

I det andra ärendet från Miljööverdomstolen (M 2624-03, 2004-08-20) hade tillsynsmyndigheten förelagt en fastighetsägare att ansluta sin fastighet till kommunalt va-nät istället för att lösa avloppet enskilt med ett minireningsverk. Fastighetsägaren hänvisade till de stora kostnaderna för att lägga servisledning till anslutningspunkten och menade att kostnaderna uppgick till 600 000 kr. Kommunen menade att kostnaderna istället var 300 000 kr och förelade vid vite om anslutning. Vitesbeloppet bestämdes till 300 000 kronor. I domskälen skriver Miljööverdomstolen:

”Miljööverdomstolen konstaterar att det finns behov av att ansluta NN:s fastighet till det kommunala avloppsnätet. Det finns ingen utredning som ger stöd för att ett sådant krav skulle vara förenat med orimliga kostnader för honom. Miljööverdomstolen delar därför bedömningen att det finns fog för att förelägga NN om sådan anslutning.”

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan konstateras att kostnaden för att ansluta till kommunalt VA ska vägas mot kostnaden för en enskild lösning, men nyttan med kommunal lösning är så pass stor att kostnaderna för anslutning kan vara tämligen höga och ändå skäligen.

När gemensamhetsanläggning finns

I ett ärende (Miljööverdomstolen, M 5463-00, 2001-08-28) förelades en fastighetsägare vid vite om att ansluta sitt avlopp till en privat gemensam avloppsanläggning som drevs av en förening. Miljödomstolen angav i sina domskäl:

”Den ifrågavarande gemensamma avloppsanläggningen är inte en allmän va-anläggning och omfattas inte av regleringen i VAL. Anläggningen drivs av en ekonomisk förening. Enligt miljönämndens uppgift avses föreningen i framtiden ombildas till en samfällighetsförening. Detta har också förutsatts i detaljplanen såvitt framgår av dess genomförandebeskrivning.

Det är tydligt att fördelar finns att vinna, inte minst miljömässiga, genom att avloppsfrågan i området ordnas i ett större sammanhang. Som [fastighetsägaren] har invänt föreligger det dock för dagen betydande osäkerhet om den faktiska kostnaden för att ansluta fastigheten till den gemensamma avloppsanläggningen. Vidare bygger samverkan i den ekonomiska förening som driver anläggningen helt och hållet på frivillighet. Mot denna bakgrund och med hänsyn till övriga konsekvenser som en tvångsmässig anslutning till anläggningen kan medföra för [fastighetsägaren] synes det inte möjligt att med stöd av miljöskyddslagen förelägga denne att vidta skyddsåtgärder m.m. i denna form.

Med hänvisning till det som nu har sagts finner miljödomstolen att det meddelade vitesföreläggandet ska upphävas."

Ärendet överklagades till Miljööverdomstolen som fastställde Miljödomstolens beslut.

Det är sålunda som huvudregel inte möjligt att förelägga om anslutning till annat än kommunalt avlopp eftersom samfälligheter bygger på frivillighet och i det aktuella målet var det dessutom oklart om anläggningen tålde ytterligare belastning. Däremot kan nämnden förbjuda utsläpp och lämna till fastighetsägaren att hitta en lösning, vilket i slutänden skulle kunna vara en anslutning till en privat samfällighet. Det måste då stå klart för myndigheten att det finns möjliga lösningar, annars kan ett förbud vara oproportionerligt.

När kommunalt avlopp planeras

Ibland finns det planer på att dra fram kommunalt VA inom en inte alltför avlägsen framtid. Är det då rimligt att kräva att en bristfällig avloppsanläggning byggs om eller ersätts med en ny?

I ett rättsfall från Mark- och miljödomstolen i Vänersborg (M 2074-14, 2014-06-09) förbjöds en fastighetsägare att släppa ut avloppsvatten från WC och BDT till fastighetens bristfälliga avloppsanläggning. Kommunalt avlopp var planerat att kunna anslutas till tidigast om fem år. Befintligt avlopp var anlagt 1976 med tillstånd enligt hälsoskyddslagen. Recipienten hade måttlig ekologisk status, vilket gjorde att länsstyrelsen bedömde att hög skyddsnivå gällde. Skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Med hänsyn till att det är en miljömässigt angelägen åtgärd att se till att enskilda avloppsanläggningar inte medför olägenhet för människors hälsa eller miljön, bedömde Länsstyrelsen att nämnden hade fog för beslutet att förbjuda utsläpp av avloppsvatten till den bristfälliga avloppsanläggningen. Förbudet ansågs inte vara oskäligt eller mer ingripande än vad som behövs för att uppnå syftet. Länsstyrelsen pekade vidare på möjligheten som kommunen har att bevilja enklare tidsbegränsade lösningar om en kommunal VA-anläggning är nära förestående. Länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen avslog överklagandet från fastighetsägaren.

Här måste dels beaktas hur lång tid det kan ta innan en kommunal anslutning är möjlig och dels hur stora risker det nuvarande utsläppet medför. En sluten tank kan vara en bra tillfällig lösning om den befintliga anläggningen har stora brister och det endast är några år kvar till en kommunal anslutning är på plats. Ligger tiden längre fram eller är tidsplanen mer osäker kan en sluten tank för allt avloppsvatten utgöra en onödigt dyr åtgärd. Det kan då istället vara skäligt att kräva att fastighetsägaren bygger och installerar en markbädd, infiltration eller liknande.

Förslag på handläggning av några typärenden samt förslag på utformning av några beslut/skrivelser – markbaserade anläggningar

Sex typärenden med förslag på handläggning presenteras i det följande avsnittet. I några av ärenden finns exempel på skrivelser direkt efter ärendebeskrivningen. Juridiken är i fokus i skrivexemplen, och lokala anpassningar (klarspråksanpassning med mera) bör göras av varje tillsynsmyndighet.

1: Tvåkammarbrunn utan efterföljande rening från 1950-talet

Exemplet gäller en enfamiljsbostad med permanentboende. Miljöförvaltningen har skickat ut ett frågeformulär med begäran om uppgifter om avloppsanläggningen på fastigheten. Det finns inga tillståndshandlingar eller annan dokumentation i miljöförvaltningens arkiv, men de två fastighetsägarna svarar på förvaltningens begäran om uppgifter och anger att huset är byggt 1952. De redovisar dessutom att anläggningen består av en tvåkammarbrunn, en efterföljande inspektionsbrunn och sedan en ledning till Lillån. Till anläggningen är anslutet WC- och BDT-vatten. Fastighetsägarna anser själva att anläggningen har allvarliga brister och uppger att de har för avsikt att komma in med ansökan om en ny anläggning.

Handläggning

I detta fall finns tillräckligt med uppgifter för att miljöförvaltningen ska kunna basera ett eventuellt förbud på fastighetsägarnas redovisning. Båda ägarna har skrivit under den skriftliga redovisning som skickats in till miljöförvaltningen och det finns inga ytterligare eller motstridiga uppgifter dokumenterade hos miljöförvaltningen. Inspektion på platsen fördyrar för fastighetsägaren och förlänger handläggningstiden. Utifrån miljöförvaltningens lokalkännedom och kartunderlag kan bedömningen göras att det är skäligen att ställa krav på att direktutsläppet ska åtgärdas. Vidare ligger fastigheten i ett område där inga speciella kända svårigheter finns med att anlägga nya avlopp.

De uppgifter som miljöförvaltningen har om anläggningen sammanställs i en underrättelse och skickas ut till fastighetsägarna som ges en möjlighet att yttra sig om bristerna inom viss tid. Här skulle man kunna anse att ett formellt krav på kommunikering enligt 17 § förvaltningslagen inte föreligger eftersom det inte kommit in beslutsunderlag från andra än ägarna. Men miljöförvaltningen bör ändå sammanställa de uppgifter som ägarna lämnat och underrätta dem om att förvaltningens preliminära bedömning är att anläggningen inte uppfyller miljöbalkens krav på rening och man därför överväger att förbjuda utsläpp. Fastighetsägaren har inte haft så mycket kontakt med miljöförvaltningen och den mer allmänna information som kan ha skickats ut om miljöbalkens krav och den pågående tillsynen måste också förankras så att den enskilde förstår sin del. Det är inte heller omöjligt att det kommer in ny viktig information till förvaltningen som kan påverka bedömningen. Därför är rekommendationen att underrätta och ge fastighetsägarna en tidsram att svara inom.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen har mottagit redovisning av avloppsanläggningens utförande och status på er fastighet xx den ÅÅÅÅ-MM-DD. Förvaltningen överväger att förbjuda utsläpp till befintlig anläggning. Orsaken till detta är att det utifrån er skriftliga redovisning framgår att anläggningen består av en tvåkammарbrunn utan efterföljande reningssteg. Avloppsvatten från WC och bad, disk och tvätt avleds efter slamavskiljning direkt till Lillån. Miljöförvaltningen har inga andra uppgifter om er anläggning. Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den ÅÅÅÅ-MM-DD.”

Svar från FÄ

Fastighetsägarna svarar inte på underrättelsen.

Bedömning

Anläggningen uppfyller inte miljöbalkens krav på att avloppsvatten ska avledas och renas så att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Anläggningen bryter dessutom mot direktförbudet mot utsläpp i vattenområde i 12§ förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det finns inga omständigheter som skulle tala för att det inte går att bygga en avloppsanläggning på fastigheten. Den befintliga anläggningen är så ålderdomlig att ingen del kan återanvändas eller renoveras. Det bedöms inte uppenbart oskäligt att åtgärda anläggningen.

Formulering i föreläggande/förbud

”Miljöförvaltningen förbjuder var för sig AA, personnummer, och BB, personnummer, som ägare till fastigheten xx, att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller från och med den xx xx. ”

(Vid kortare åtgärdstider rekommenderas att istället utforma på följande sätt: ”Förbudet gäller x månader efter delgivningen av detta beslut.”)

Handläggning

När förbudet har trätt i kraft följs beslutet upp. Inga åtgärder har vidtagits på fastigheten. Fastighetsägarna är delgivna beslutet, men det har inte inkommit någon ansökan om ny anläggning. Bevisligen är den bristfälliga avloppsanläggningen fortfarande i drift eftersom miljöförvaltningen kan konstatera att fastigheten är bebodd. Fastighetsägarna är folkbokförda på fastigheten och det hänger tvätt i trädgården när miljöförvaltningen åker förbi.

Miljöförvaltningen skickar en ny underrättelse, denna gång med information om att förvaltningen överväger att förena tidigare förbud med vite.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen har mottagit begärd redovisning av avloppsanläggningens utförande och status på er fastighet xx den ÅÅÅÅ-MM-DD. Med utgångspunkt från era uppgifter om avloppsanläggningen förbjöd miljöförvaltningen den ÅÅÅÅ-MM-DD utsläpp till anläggningen. Orsaken till detta är att det utifrån er skriftliga redovisning framgår att anläggningen består av en tvåkammарbrunn utan efterföljande reningssteg. Avloppsvatten från WC och bad, disk och tvätt avleds efter slamavskiljning direkt till x-ån. Förbudet trädde i kraft den ÅÅÅÅ-

MM-DD. Miljöförvaltningen har inga uppgifter om att utsläppet till er avloppsanläggning ska ha upphört. Det har inte inkommit någon ansökan om ny anläggning och det finns inga andra uppgifter om att utsläpp inte längre sker. Förvaltningen överväger därför att förbjuda utsläpp till anläggningen och förena beslutet med ett vite. Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den xx xx. ”

Svar från fastighetsägarna

Inget svar inkommer från fastighetsägarna.

Formulering i föreläggande/förbud

Miljöförvaltningen har delegation på att besluta om förbud förenat med vite.

”Miljöförvaltningen förbjuder NN och MM, som ägare till fastigheten xx att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller från och med ÅÅÅÅ- MM-DD och vid ett vite om xx kronor för var och en av NN och MM.”

Handläggning

När förbudet har trätt i kraft följs beslutet upp. Fastighetsägarna har delgivits beslutet, men inte hört av sig. Det finns ingen ansökan om ny anläggning. Miljöförvaltningen besöker fastigheten och konstaterar att avloppsanläggningen fortfarande används. Det är fortfarande samma fastighetsägare som då ärendet inleddes.

Ansökan om utdömande av vite

Förvaltningen har inte delegation på att ansöka om utdömande av vite. Nämnden fattar beslut om att ansöka om att vite ska dömas ut. Ansökan görs hos mark- och miljödomstolen. Det finns vissa moment som måste beaktas innan man begär utdömande, se närmare i Del 3 under punkt 15 i processbeskrivningen.

Exempel på utformning av förbud, typexempel 1

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från bostadshus på fastigheten Apelsinen 1:1 i x kommun

Beslut

Miljöförvaltningen förbjuder var för sig Anna Bertilsson, 800101-xxxx och Ceasar Davidsson, 791212-xxxx, som ägare till fastigheten Apelsinen 1:1 att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller från och med ÅÅÅÅ- MM-DD.

Förbudet meddelas med stöd av 26 kap. 9§, 9 kap.7 §, 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken (1998:808) samt 12 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta beslut kan överklagas, se information sid. x.

Miljöförvaltningen sänder beslutet om förbud mot utsläpp av avloppsvatten till inskrivnings-myndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel, enligt 26 kap 15 § miljöbalken.

Bakgrund

I miljöförvaltningens register saknas uppgifter om avloppsanläggningen. Det finns inga tillståndshandlingar eller annan dokumentation som gäller anläggningen.

Miljöförvaltningen har ÅÅÅÅ-MM-DD begärt in uppgifter av er fastighetsägare om avloppsanläggningen på fastigheten Apelsinen 1:1. ÅÅÅÅ-MM-DD inkom ni med skriftlig redovisning av anläggningens utförande och status. Av er redovisning framgår att anläggningen utgörs av en tvåkamarbrunn till vilken WC- och bad-, disk- och tvättvatten avleds. Därefter går det slamavskiljda avloppsvattnet vidare till en inspektionsbrunn och via en ledning till Lillån. På fastigheten finns ett bostadshus som används för permanentboende. Ni anger vidare att fastigheten är byggd 1952 och att ni tror att avloppsanläggningen har varit oförändrad sedan dess. Ni har ingen dokumentation över anläggningen eftersom ni endast har ägt fastigheten i två år.

Skäl för beslutet

Avloppsvattnet som släpps ut i Lillån från fastigheten Apelsinen 1:1 har enbart genomgått slamavskiljning.

Utsläpp av orenat avloppsvatten i sjöar och vattendrag orsakar övergödning vilket bland annat leder till syrebrist, algbloomning och igenväxning.

Ett antal av riksdagens antagna miljökvalitetsmål har en direkt eller indirekt koppling till de små avloppens miljöpåverkan. Dessa miljömål är:

- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- God bebyggd miljö

I xx kommun pågår sedan 2009 ett aktivt arbete med åtgärder för att nå god status i kommunens vattendrag. Dit hör bland annat tillsyn över små avloppsanläggningar. Er fastighet ligger inom ett område som är klassat av Miljöförvaltningen med hög skyddsnivå på grund av den höga belastningen av övergödande ämnen som tillförs avrinningsområdet till Lillån. Vattendraget har klassats med statusen måttlig av Vattenmyndigheten.

Den rening som sker är otillräcklig och avloppet uppfyller därför inte kraven på rening enligt 9 kap. 7 § i miljöbalken och utsläppet strider även mot förbudet mot utsläpp i vattenområde enligt 12 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Miljöförvaltningen bedömer att det är skäligt och inte en alltför ingripande åtgärd att förbjuda fortsatt utsläpp från den bristfälliga anläggningen. Det finns inga

omständigheter som talar för det skulle vara svårt att anlägga en ny avloppsanläggning med godtagbar rening på fastigheten till en rimlig kostnad.
För att ni ska ha möjlighet att åtgärda fastighetens avlopp på annat sätt och följa beslutet ska förbudet börja gälla först från och med ÅÅÅÅ-MM-DD.

Lagstiftning

Miljöförvaltningen får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken(MB) meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i ett enskilt fall får inte beslutas.

I 9 kap. 7 § MB föreskrivs att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ända-mål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Miljöbalken anger i 2 kap. 3 §, att den som avser att bedriva en verksamhet, t.ex. släppa ut avloppsvatten, ska iaktta de skyddsåtgärder som behövs för att motverka skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön. I 7 § samma kapitel anges att nyttan med de skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ställs ska vägas mot kostnaderna så att kraven blir rimliga.

Enligt 12 § i förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det förbjudet att i vat-enområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett om avloppsvattnet inte genomgått längre gående rening än slamavskiljning.

Enligt 26 kap 15 § MB får en tillsynsmyndighet sända föreläggande och förbud som riktats till ägare av en fastighet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets in-skrivningsdel. Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen.

Enligt fastställd delegering
För Miljönämnden

AA
miljöinspektör

Delges: Anna Bertilsson
Ceasar Davidsson

Skickas till Inskrivningsmyndigheten

Upplysningar

Om ni fortsättningsvis vill kunna släppa ut avloppsvatten från WC och BDT från fastigheten måste avloppsanläggningen förbättras och vara färdigställd senast ÅÅÅÅ-MM-DD. Om åtgärder inte har vidtagits kan miljöförvaltningen komma att förena beslutet om förbud med vitesföreläggande. Ni bör därför snarast planera för en ny avloppslösning. En ny avloppsanläggning alternativt ombyggnation av den befintliga är åtgärder som är tillstånd- eller anmälningspliktiga. Kontakta miljöförvaltningen i god tid innan några åtgärder vidtas. Gällande reningskrav kan uppnås på flera olika sätt. Vägledning vid val av avloppsanläggning kan bland annat fås på webbplatserna: www.havochvatten.se och www.kommunen.se

Om du vill överklaga

Om du vill överklaga detta beslut ska du skriva till Miljönämnden med adress XX. Tala om i brevet vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutets diarienummer och beslutsdatum. Tala om varför du anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring du vill ha i beslutet. Miljönämnden måste ha fått ditt överklagande inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas. Miljöförvaltningen kontrollerar först att överklagandet kommit in i rätt tid. Därefter bedömer miljöförvaltningen om vi själva ska ändra beslutet så som du begärt. Om inte, så skickar vi det till länsstyrelsen för prövning.

Har du frågor är du välkommen att höra av dig till miljöförvaltningen på telefon 0987-12 34 56 eller e-post: miljoforvaltningen@kommun.se

Exempel på utformning av förbud med vite, typexempel 1

Förbud med vite mot utsläpp av avloppsvatten från bostadshus på fastigheten Apelsinen 1:1 i xx kommun

Beslut

Miljöförvaltningen förbjuder Anna Bertilsson, 800101-xxxx och Ceasar Davidsson, 791212-xxxx, som ägare till fastigheten Apelsinen 1:1 att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller från och med ÅÅÅÅ- MM-DD och vid ett vite om xx kronor för var och en av Anna Bertilsson och Ceasar Davidsson.

Förbudet meddelas med stöd av 26 kap. 9 och 14 §, 9 kap. 7 § och 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken(1998:808) samt 12 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Detta beslut kan överklagas, se information sid. 3.

Miljöförvaltningen sänder beslutet om förbud mot utsläpp av avloppsvatten till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel, enligt 26 kap 15 § miljöbalken.

Bakgrund

I miljöförvaltningens register saknas uppgifter om avloppsanläggningen. Det finns inga till-ståndshandlingar eller annan dokumentation som gäller anläggningen.

Miljöförvaltningen har ÅÅÅÅ-MM-DD begärt in uppgifter av er fastighetsägare om avloppsanläggningen på fastigheten Apelsinen 1:1. ÅÅÅÅ-MM-DD inkom ni med skriftlig redovisning av anläggningens utförande och status. Av er redovisning framgår att anläggningen utgörs av en tvåkammарbrunn till vilken WC- och bad-, disk- och tvättvatten avleds. Därefter går det slamavskiljda avloppsvattnet vidare till en inspektionsbrunn och via en ledning till Lillån. På fastigheten finns ett bostadshus som används för permanentboende. Ni anger vidare att fastigheten är byggd 1952 och att ni tror att avloppsanläggningen har varit oförändrad sedan dess. Ni har ingen dokumentation över anläggningen eftersom ni endast har ägt fastigheten i två år. Med anledning av dessa uppgifter fattade miljöförvaltningen den ÅÅ-MM-DD beslut att förbjuda utsläppet till an-läggningen. Beslutet har vunnit laga kraft och förbudet började gälla den ÅÅ-MM-DD.

Miljöförvaltningen har den ÅÅ-MM-DD genom besök på fastigheten konstaterat att ni fortfarande äger och bor på fastigheten och att inga åtgärder har vidtagits för att stoppa utsläppet av avloppsvatten till den bristfälliga anläggningen. Ni har vid besöket den ÅÅ-MM-DD samt genom underrättelse daterad ÅÅ-MM-DD blivit upplysta om att miljöförvaltningen överväger att förbjuda utsläpp vid vite, samt har fått möjlighet att inkomma med synpunkter. Några synpunkter har inte inkommit.

Skäl för beslutet

Avloppsvattnet som släpps ut i Lillån från fastigheten Apelsinen 1:1 har enbart genomgått slamavskiljning.

Utsläpp av orenat avloppsvatten i sjöar och vattendrag orsakar övergödning vilket bland annat leder till syrebrist, algblooming och igenväxning.

Ett antal av riksdagens antagna miljö kvalitetsmål har en direkt eller indirekt koppling till de små avloppens miljöpåverkan. Dessa miljö mål är:

- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- God bebyggd miljö

I xx kommun pågår sedan 2009 ett aktivt arbete med åtgärder för att nå god status i kommunens vattendrag. Dit hör bland annat tillsyn över små avloppsanläggningar.

Er fastighet ligger inom ett område som är klassat av Miljöförvaltningen med hög skyddsnivå på grund av den höga belastningen av övergödande ämnen som tillförs avrinningsområdet till Lillån. Vattendraget har klassats med statusen måttlig av Vattenmyndigheten.

Den rening som sker är otillräcklig och avloppet uppfyller därför inte kraven på rening enligt 9 kap. 7 § i miljöbalken och utsläppet strider även mot förbudet mot utsläpp i vattenområde enligt 12 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Miljöförvaltningen bedömer att det är skäligt och inte en alltför ingripande åtgärd att förbjuda fortsatt utsläpp från den bristfälliga anläggningen. Det finns inga omständigheter som talar för det skulle vara svårt att anlägga en ny avloppsanläggning med godtagbar rening på fastigheten till en rimlig kostnad.

Eftersom ni inte följt det förbud som förvaltningen tidigare meddelat görs bedömningen att förbudet nu måste förenas med ett vite på xxx kronor för var och en av er fastighetsägare. Detta för att förmå er att följa beslutet.

För att ni ska ha möjlighet att åtgärda fastighetens avlopp på annat sätt och följa beslutet ska förbudet börja gälla först från och med ÅÅÅÅ-MM-DD.

Lagstiftning

Miljöförvaltningen får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (MB) meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i ett enskilt fall får inte beslutas. I 14 § samma kapitel anges att förbud eller föreläggande får förenas med vite.

I 9 kap. 7 § MB föreskrivs att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Miljöbalken anger i 2 kap. 3 §, att den som avser att bedriva en verksamhet, t.ex. släppa ut avloppsvatten, ska iaktta de skyddsåtgärder som behövs för att motverka skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön. I 7 § samma kapitel anges att nyttan med de skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ställs ska vägas mot kostnaderna så att kraven blir rimliga.

Enligt 12 § i förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett om avloppsvattnet inte genomgått längre gående rening än slamavskiljning.

Enligt 26 kap 15 § MB får en tillsynsmyndighet sända föreläggande och förbud som riktats till ägare av en fastighet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen.

Enligt fastställd delegering
För Miljönämnden

AA
miljöinspektör

Delges: Anna Bertilsson
Ceasar Davidsson

Skickas till inskrivningsmyndigheten

Upplysningar

Om ni fortsättningsvis vill kunna släppa ut avloppsvatten från WC och BDT från fastigheten måste avloppsanläggningen förbättras och vara färdigställd senast ÅÅÅÅ-MM-DD. Om åtgärder inte har vidtagits kan miljöförvaltningen komma att förena beslutet om förbud med vitesföreläggande. Ni bör därför snarast planera för en ny avloppslösning. En ny avloppsanläggning alternativt ombyggnation av den befintliga är åtgärder som är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Kontakta miljöförvaltningen i god tid innan några åtgärder vidtas.

Gällande reningskrav kan uppnås på flera olika sätt. Vägledning vid val av avloppsanläggning kan bland annat fås på webbplatserna: www.havochvatten.se och www.kommunen.se

Om du vill överklaga

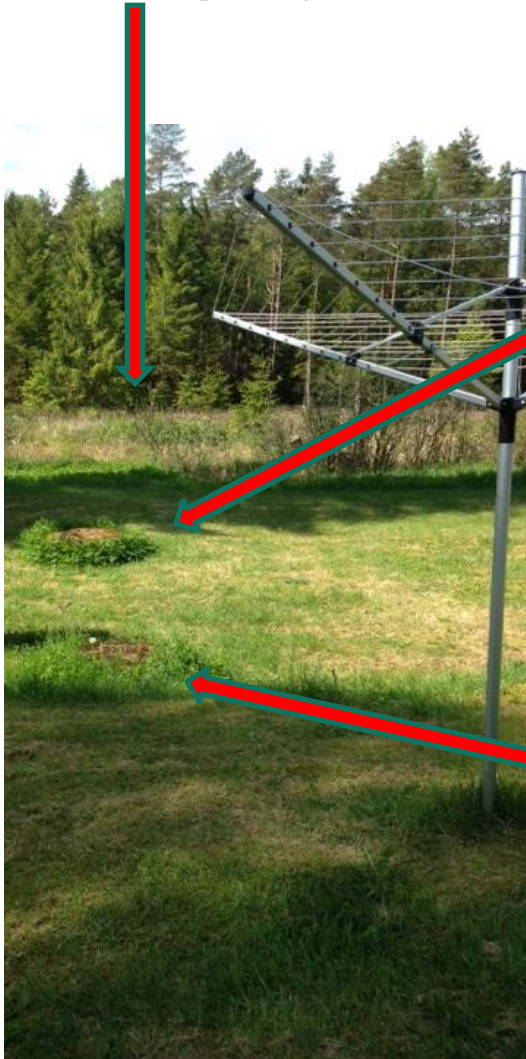
Om du vill överklaga detta beslut ska du skriva till Miljönämnden med adress XX. Tala om i brevet vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutets diarienummer och beslutsdatum. Tala om varför du anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring du vill ha i beslutet. Miljönämnden måste ha fått ditt överklagande inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas. Miljöförvaltningen kontrollerar först att överklagandet kommit in i rätt tid. Därefter bedömer miljöförvaltningen om vi själva ska ändra beslutet så som du begärt. Om inte, så skickar vi det till länsstyrelsen för prövning.

Har du frågor är du välkommen att höra av dig till miljöförvaltningen på telefon 0987-12 34 56 eller e-post: miljoforvaltningen@kommun.se

2: Infiltration från 1970-talet

Exemplet gäller en enfamiljsbostad med permanentboende. WC och BDT – tillstånd från 1979. På baksidan av huset ligger en trekammarbrunn och en fördelningsbrunn. Trekammarbrunn med halvtrasigt t-rör. Fördelningsbrunn utan synliga utlopp. Det står vatten och slam i den. I övrigt inga synliga delar av anläggningen. Infiltrationen är anlagd i ett fuktigt område, den är dessutom inte helt och hållet placerad enligt tillståndet. Redan i besiktningsprotokollet från slutbesiktning framförs tvivel kring anläggningen. Fastighetsägaren uppger slamsugning som enda skötselåtgärd, inga andra åtgärder har vidtagits, ingen mer kunskap finns om anläggningen.

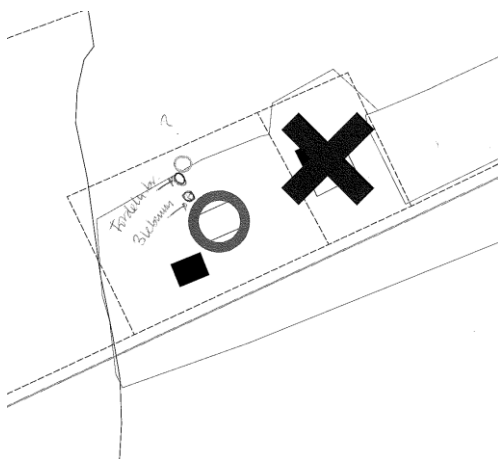
Infiltrationens placering

Fördelningsbrunn

Trekammarbrunn

Utdrag ur miljöinspektörens anteckningar. Avloppet ligger granne med ett hus som har bristfälligt avlopp (kryss på kartan). I övrigt mest skog runtomkring. Rund ring är aktuell fastighet.

Datum	Anteckningar
10/7-79.	Bes. av aul-aul. anl. hvn S 572
	den 23/6-76. Anläggningen
	utförande helt u.a. Förläggningen
	är dock dubiös. Det torde skyddet
	avståndet till grannfastighetens
	u.t. endast uppgå till ca 70 m
	och där kan grundvattnet förväntas
	överskrida inf.-ledningarna under
	vårperioden. H.A. upplyst härom.
	Då emellertid inf.-anl. i nuvarande
	skick sannolikt kan brukas
	endast ca 3-4 år före igensättn.
	och inga akuta skaderisker före-
	ligget överläts åt H.A. att
	själv avgöra när korr. av. anl.
	skall utföras. Pumpn., markuppfyllnad
	och isolering torde erfordras förutom
	korrektion av inf.-platsens planläge.
	Ärendet t.b.

Utdrag ur kommunens arkiv – slutbesiktning 1979.

Handläggning

I inspektionsprotokollet anges alla brister som uppmärksammas vid platsbesöket, iakttagelser som gjorts, de uppgifter som fastighetsägaren lämnat om skötsel muntligt eller i tidigare utsänd begäran om uppgifter etc. I protokollet antecknas även de misstankar förvaltningen har om att infiltrationen är felaktigt placerad, vilket grundar sig på både iakttagelser på platsen och på anteckningar från slutbesiktningen. I protokollet ska även antecknas om anläggningen uppfyller tillståndet med villkor – när det gäller äldre tillstånd regleras dock oftast inte driften genom villkor. I detta ärende fanns inga relevanta villkor. Inspektionsprotokollet skickas ut till fastighetsägaren tillsammans med ett foljebrev (underrättelse) där miljöförvaltningen ger fastighetsägaren en möjlighet att yttra sig om bristerna inom viss tid.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet XX den XX XX. Av bifogat inspektionsprotokoll framgår vilka iakttagelser som gjordes samt övrig information om er anläggning. Förvaltningen överväger att förbjuda utsläpp till befintlig anläggning. Orsaken till detta är att flera brister konstaterats, varav den allvarligaste är att området där infiltrationen ligger är sankt och att avloppsvattnet därför troligen inte genomgår tillfredsställande rening. Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den xx xx.”

Svar från fastighetsägaren

Fastighetsägaren anger att han nu har låtit slamsuga och laga T-röret. Han har inte gjort någon utredning av statusen på infiltrationen, men anser rent allmänt att allt fungerar bra. Han vet inte var grundvattenytan står.

Bedömning

Även om fastighetsägaren valt att åtgärda några mindre allvarliga brister kvarstår huvudproblemet – att anläggningen inte fungerar eftersom infiltrationen ligger i ett sankt område. Detta kan bero på högt grundvatten eller att anläggningen tätat och inte släpper igenom spillvattnet. Oavsett orsak har fastighetsägaren inte kunnat visa att denne genom förbättringsåtgärder kan få anläggningen i fungerande skick. Anläggningen uppfyller inte miljöbalkens krav på att avloppsvatten ska avledas och renas så att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Återbesök anses inte vara nödvändigt eftersom huvudproblemet inte har åtgärdats på något sätt.

Formulering i föreläggande/förbud

”Miljöförvaltningen förbjuder NN, personnummer, som ägare till fastigheten xx, att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller från och med den xx xx. ” (Vid kortare åtgärdstider rekommenderas att istället utforma på följande sätt: ”Förbudet gäller x månader efter delgivningen av detta beslut.”)

3: Infiltration från 2000-talet

Exemplet avser en enfamiljsbostad med permanentboende. WC och BDT till trekammarbrunn och infiltration. Tillståndsgiven 2004. Tillstånd gavs efter konsultutredning som visade på tillräckligt genomsläpplig mark för att anlägga infiltrationen upphöjd med moduler. Fastighetsägaren har fått möjlighet att lämna uppgifter om hur man sköter anläggningen – men inget har inkommit. Vid inspektion konstateras att anläggningen inte släpper igenom vatten, fördelningsbrunnen är vattenfylld, det är vatten i luftningsrören och det läcker ut vatten på sidorna av anläggningen. Bland annat klagar närmaste granne över att orenat avloppsvatten läcker ut över hennes tillfartsväg.

Området där fastigheten ligger bedöms ha hög skyddsnivå (miljöskydd) på grund av närhet till övergödd recipient.

Upphöjd infiltration, tillståndsgiven och slutbesiktigad 2004.

Vattenfylld fördelningsbrunn.

Utläckage avloppsvatten.

Utdrag ur tillståndsbeslut (med identitetsuppgifter maskerade):

Ansökan om tillstånd att inrätta nya anordningar för avledande av spillvatten från vattentoalett, bad, disk och tvätt

Ni har, till miljö- och hälsoskyddsnämnden, lämnat in ansökan avseende tillstånd att inrätta anordningar för avledande av spillvatten från vattentoalett, bad, disk och tvätt via var sin slamavskiljare om två kubikmeter till en gemensam upplyft infiltrationsanläggning. Infiltrationsbädden avses läggas på fastigheten

I ärendet har följande förhållanden redovisats: Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har på platsen för den planerade infiltrationen besiktigat provgrop, från vilken jordprov tagits ut för jordartsanalys. Denna har enligt uppgift från geolog visat att infiltrationsanläggning är möjlig, under förutsättning att anläggningen utförs upplyft. Ett lager med en halv meter jord bör då först grävas bort och ersättas med sand. Därefter bör liare 20 cm sand påföras över befintlig markyta. På denna sandbädd kan sedan modulerna läggas. Sedan måste frostfrihet skapas med hjälp av en meter återfyllnadsmassor eller markisoleringskivor och en halv meter jord över hela bädden.

BESLUT

- Ni medges, med stöd av 9 kap. 7 § Miljöbalken och 13 § Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899), begärt tillstånd under förutsättning att anläggningen utförs i enlighet med ingiven redovisning och de till detta beslut hörande föreskrifterna "Avlopp: Slamavskiljare och infiltration, 1 hushåll".
- Infiltrationen skall utföras upplyft enligt ovan.
- Anläggningen får inte tas i bruk förrän den har besiktigats och godkänts av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Anmälan om besiktning skall ske till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen senast fyra arbetsdagar före besiktningstillfället. Slamavskiljare, infiltration, rörgravar m.m. får inte fyllas, läggas igen och/eller täckas före slutbesiktning.
- Slamavskiljare skall, i enlighet med 2 § renhållningsordning för tömmas årligen. Tömning skall utföras av kommunens renhållningsentreprenör.

v.g.v.

FÖLJANDE FÖRESKRIFTER GÄLLER ENLIGT MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDENS BESLUT

15. Slamavskiljare skall tömmas så ofta det behövs, dock minst en gång årligen.
16. Anläggningen skall underhållas och skötas så, att sanitär olägenhet inte uppstår eller kan förmodas uppkomma.

Handläggning

Eftersom detta är en anläggning med tillstånd enligt miljöbalken är det extra viktigt att utgå från vad som angivits i tillståndet– villkor, förutsättningar etc. – vid tillsynen.

I inspektionsprotokollet anges alla brister som uppmärksammas vid platsbesöket, iakttagelser som gjorts och om fastighetsägaren exempelvis tillfört något muntligt vid besöket. I protokollet ska även antecknas om anläggningen uppfyller tillståndet med villkor. Inspektionsprotokollet skickas ut till fastighetsägaren tillsammans med följbrev (underrättelse) där miljöförvaltningen ger fastighetsägaren en möjlighet att yttra sig om bristerna inom viss tid.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet XX den XX. Av bifogat inspektionsprotokoll framgår vilka iakttagelser som gjordes samt övrig information om er anläggning. Förvaltningen överväger att förelägga er att inkomma med utredning om orsaken till att er anläggning har bristande funktion. Anläggningen är tät och släpper inte igenom avloppsvattnet varför den för närvarande inte uppfyller tillståndet med villkor.

Miljöförvaltningen vill påpeka att enligt tillståndet ska anläggningen bland annat regelbundet slamsugas och enligt uppgift från kommunens slamsugningsentreprenör har någon slamtömning inte utförts på er anläggning. Ni har också som villkor att sköta och underhålla anläggningen så att olägenheter inte uppstår. Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den xx xx.”

Svar från fastighetsägaren

Fastighetsägaren anger att hon nu har låtit slamsuga anläggningen. Hon har också grävt en provgrop vid sidan om anläggningen för att utreda statusen och vid ny inspektion visat förvaltningen detta. Fastighetsägaren har kontaktat entreprenören som byggt anläggningen då hon misstänker fel vid anläggandet. Problemen började redan några år efter anläggandet och hon överväger nu att istället ansluta sig till det kommunala VA-nätet via privat ledning. Denna lösning är dock inte möjlig förrän om tidigast två år. Fastighetsägaren anger också att något läckage ut på grannens väg inte längre sker.

Entreprenören har inte tillfört något till utredningen och skyller anläggningens problem på miljöförvaltningen som givit tillstånd.

Provgrop vid förnyad inspektion.

Bedömning

Själva frågan om eventuellt skadeståndsansvar för felaktig installation ligger helt utanför tillsynsarbetet och bedömningen av om anläggningen uppfyller miljöbalkens krav och gällande tillstånd med villkor.

Även om fastighetsägaren valt att slamsuga så kvarstår huvudproblemet – att anläggningen inte fungerar eftersom den inte släpper igenom avloppsvattnet. Oavsett orsak till detta har fastighetsägaren inte kunnat visa att den skulle kunna fungera eller att hon genom förbättringsåtgärder kan få den i fungerande skick. Anläggningen uppfyller inte miljöbalkens krav och bryter mot gällande tillstånd eftersom anläggningen inte fungerar som avsett. Återbesöket föranleder ingen annan bedömning. Eftersom anläggningen finns i förhållandevis tätbebyggt område och uppenbarligen redan har orsakat olägenheter så krävs snabbt ingripande. Det går därför inte att låta anläggningen vara igång tills kommunal anslutning kan vara på plats. Det finns möjligheter att under en period lösa problemet med en sluten tank. Förbud mot fortsatt utsläpp och återkallande av tillstånd ska beslutas om. Det finns grund för detta i 24 kap 3 § punkten 2 miljöbalken – tillstånd och villkor följs inte och avvikelserna är inte av ringa betydelse.

Formulering i föreläggande/förbud

”Miljöförvaltningen återkallar tillståndet för anläggningen samt förbjuder NN, personnummer, som ägare till fastigheten xx, att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Förbudet gäller x månader efter delgivningen av detta beslut.”

*Exempel på förbud och återkallande av tillstånd, typexempel 3***Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från bostadshus på fastigheten Citronen 3:3 i x kommun****Beslut**

Miljöförvaltningen återkallar tillståndet (D § 567, 2004-06-03, dnr 1234/03) till anläggningen samt förbjuder Eva Fransson, 700303-xxxx, som ägare till fastigheten Citronen 3:3 att släppa ut spillvatten från WC och BDT till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten. Beslutet gäller x månader efter delgivningen av detta beslut.

Beslutet meddelas med stöd av 24 kap 3 § 2., 26 kap. 9 §, 9 kap. 7 § och 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken (1998:808) samt 12 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Detta beslut kan överklagas, se information sid. x.

Miljöförvaltningen sänder beslutet om förbud mot utsläpp av avloppsvatten till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel, enligt 26 kap 15 § miljöbalken.

Bakgrund

Miljöförvaltningen beviljade den 2 juni 2004 tillstånd till en upphöjd infiltration med moduler. Vid inspektion på fastigheten den ÅÅÅÅ-MM-DD konstaterade miljöförvaltningen att avloppsanläggningen inte fungerar tillfredsställande. Anläggningen är tät och släpper inte igenom avloppsvattnet varför den för närvarande inte uppfyller tillståndet med villkor. Villkor för anläggningen har inte efterföljts då slamsugning inte har utförts. I tillståndet finns vidare villkor om att anläggningen ska skötas och underhållas så att olägenheter inte uppstår.

Vid förnyad inspektion den ÅÅÅÅ-MM-DD hade anläggningen slamsugits och en provgrop hade grävts vid sidan om anläggningen. Provgropen visar på tätt material. I övrigt hade inga åtgärder utförts som kunde visa på en förbättring av anläggningens funktion.

Ni har vid telefonsamtal ÅÅ-MM-DD samt genom underrättelse daterad ÅÅ-MM-DD blivit upplyst om resultatet av förvaltningens utredning och att denna visar på att anläggningen inte fungerar på avsett sätt, samt lämnats tillfälle att inkomma med synpunkter. Ni har vidare upp-givit att ni tagit kontakt med entreprenören eftersom ni misstänker fel vid anläggandet. Ni överväger att koppla ert avlopp till det kommunala nätet men uppger att detta inte blir möjligt förrän om några år. Det läckage av avloppsvatten som tidigare rann ut på grannens infartsväg har upphört.

Skäl för beslutet

Det har inkommit klagomål från grannar om att orenat avloppsvatten läcker ut från er anläggning och rinner ut på bland annat en tillfartsväg. Miljöförvaltningens utredning visar att avloppsvattnet som släpps ut från fastigheten Citronen 3:3 inte har genomgått tillfredsställande rening. Infiltrationen efter slamavskiljningen är tät och detta får till följd att orenat avloppsvatten läcker ut på omgivande mark. Avloppet uppfyller därmed inte kraven på rening enligt 9 kap 7 § miljöbalken och det finns risk för olägenheter för miljön och människors hälsa. An-läggningen uppfyller inte heller det tillstånd med villkor som lämnades 2004. Anläggningen ligger i tätbebyggt område och har uppenbarligen redan orsakat olägenheter för grannar vilket föranleder ett snabbt ingripande. Eftersom anläggningen inte uppfyller sitt syfte att rena avloppsvattnet, bristerna är allvarliga och grundläggande är det inte frågan om endast avvikelser av ringa betydelse. Det finns därför grund för att återkalla tillståndet och förbjuda fortsatt utsläpp.

Miljöförvaltningen bedömer att det är skäligt och inte en alltför ingripande åtgärd att förbjuda fortsatt utsläpp från den bristfälliga anläggningen. Det finns inga omständigheter som talar för det skulle vara omöjligt att anlägga en ny avloppsanläggning, t ex. en sluten tank till dess det finns en möjlighet att ansluta till det kommunala avloppsnätet. För att ni ska ha möjlighet att följa beslutet ska förbudet gälla först från och med ÅÅÅÅ-MM-DD.

Lagstiftning

Miljöförvaltningen får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (MB) meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i ett enskilt fall får inte beslutas.

I 9 kap. 7 § MB föreskrivs att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ända-mål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras. Miljöbalken anger i 2 kap. 3 §, att den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska iaktta de skyddsåtgärder som behövs för att motverka skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön. I 7 § samma kapitel anges att nyttan med alla skyddsåtgärder och andra försiktig-hetsmått som ställs ska vägas mot kostnaderna så att kraven blir rimliga.

Enligt 24 kap 3 § 2p får tillståndsmyndigheten återkalla tillstånd som meddelats enligt balken och förbjuda fortsatt verksamhet när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten eller åtgärden inte har följts och avvikelsen inte är av ringa betydelse.

Enligt 26 kap 15 § MB får en tillsynsmyndighet sända föreläggande och förbud som riktats till ägare av en fastighet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen.

Enligt fastställd delegering
För Miljönämnden

AA
miljöinspektör

Delges: Eva Fransson
Kopia till grannen
Sänds till Inskrivningsmyndigheten

Upplysningar

Om ni fortsättningsvis vill kunna släppa ut avloppsvatten från WC och BDT från fastigheten måste avloppsanläggningen förbättras och vara färdigställd senast ÅÅÅÅ-MM-DD. Om åtgärder inte har vidtagits kan miljöförvaltningen komma att förena beslutet om förbud med vitesföreläggande. Ni bör därför snarast planera för en ny avloppslösning. En ny avloppsanläggning alternativt ombyggnation av den befintliga är åtgärder som är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Kontakta miljöförvaltningen i god tid innan några åtgärder vidtas. Gällande reningskrav kan uppnås på flera olika sätt. Vägledning vid val av avloppsanläggning kan bland annat fås på webbplatserna: www.havochvatten.se och www.kommunen.se. Har ni för avsikt att lösa avloppsfrågan genom anslutning till kommunalt avlopp behöver ni inte ansöka om tillstånd till enskild anläggning.

Om du vill överklaga

Om du vill överklaga detta beslut ska du skriva till Miljönämnden med adress XX. Tala om i brevet vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutets diarie-nummer och beslutsdatum. Tala om varför du anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring du vill ha i beslutet.

Miljönämnden måste ha fått ditt överklagande inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas. Miljöförvaltningen kontrollerar först att överklagandet kommit in i rätt tid. Därefter bedömer miljöförvaltningen om vi själva ska ändra beslutet så som du begärt. Om inte, så skickar vi det till länsstyrelsen för prövning.

Har du frågor är du välkommen att höra av dig till miljöförvaltningen på telefon 0987-12 34 56 eller e-post: miljoforvaltningen@kommun.se.

Kan det finnas ett inläckage? Det står dessutom mycket vatten runt tömningsröret till tanken vilket förstärker misstanken om inläckage.

BDT-avloppet – det är ingen idé att fortsätta utreda detta eftersom fastighetsägaren redovisat det han känner till. Fakta är att det inte finns tillstånd eller någon skriftlig dokumentation. Iakttagelser vid inspektion samt fastighetsägarens uppgifter tyder på att reningen inte motsvarar dagens krav.

I inspektionsprotokollet anges alla brister som uppmärksammats vid platsbesöket, iakttagelser som gjorts och om fastighetsägaren exempelvis tillfört något muntligt vid besöket. Inspektionsprotokollet skickas ut till fastighetsägaren tillsammans med foljebrev (underrättelse) där miljöförvaltningen ger fastighetsägaren en möjlighet att yttra sig om bristerna inom viss tid.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet XX den XX XX. Av bifogat inspektionsprotokoll framgår vilka iakttagelser som gjordes samt övrig information om er anläggning. Förvaltningen överväger att förelägga er att inkomma med utredning om orsaken till att tömnings frekvensen för er slutna tank är så hög. Ni har uppgivit att en person använder fastigheten under 6–7 veckor per år och att tanken slamsugs tre gånger varje år. Det innebär en tillförsel till tanken på kanske uppemot 200 liter toalettavloppsvatten varje dygn då fastigheten används, vilket föranleder förvaltningen att misstänka att det finns ett inläckage av ovidkommande vatten till tanken. Speciellt eftersom det vid inspektionen stod vatten runt tömningsröret. (En spolning ger ca 5 liter vatten vilket skulle motsvara uppemot 40 toabesök per dag.)

Förvaltningen överväger också att fatta beslut om att förbjuda fortsatt utsläpp av bad- och diskvatten till enkammarbrunnen.”

Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den xx xx. ”

Svar från fastighetsägaren

Fastighetsägaren har ingen förklaring på varför tanken behöver tömmas så ofta. Han tycker också att det blivit dyrt. Han har kontrollerat att det inte finns någon installation i huset som står och läcker till tanken. Han tycker att BDT-anläggningen fungerar som den ska och ingen har klagat. Huset används bara några veckor om året.

Bedömning

Den troligaste orsaken till den höga tömningsfrekvensen av tanken är att den inte är tät och att omgivande vatten tränger in i tanken. Fastighetsägaren har heller inte visat på någon annan trolig orsak. Fastigheten ligger i tätbebyggt område, det är genomsläpplig mark, många enskilda vattentäkter i området och det finns en känslig recipient. Det finns därför skäl att förbjuda fortsatt utsläpp av WC-vatten till den otäta slutna tanken. Fastighetsägaren har då olika tänkbara alternativ såsom till exempel att täta tanken eller byta till ny tank eller eventuellt installera torrtoalett.

BDT-avloppet saknar tillstånd och uppfyller inte kravet på godtagbar rening i 9 kap 7 § miljöbalken. Området är tätbebyggt. Många enskilda vattentäkter, genomsläpplig mark och känslig recipient talar för att anläggningen ska åtgärdas. Förhållandena på platsen bedöms även vara sådana att det finns flera

olika anläggningstyper som är möjliga att installera för en skälig kostnad. Det är därför skäligt att förbjuda fortsatt BDT-utsläpp.

Formulering i föreläggande/förbud

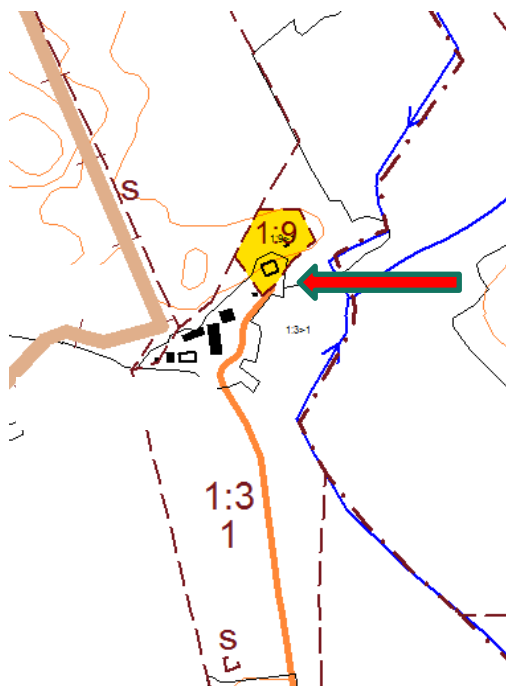
”Miljöförvaltningen förbjuder NN, personnummer, som ägare till fastigheten xx, att släppa ut spillvatten från WC till den befintliga otäta tanken samt att släppa ut disk- och tvättvatten till den bristfälliga anläggningen bestående av enkammarbrunn på fastigheten. Förbudet gäller från och med den xx xx. Ni ska kontakta miljöförvaltningen innan några åtgärder vidtas.”

(Vid kortare åtgärdstider rekommenderas att istället utforma på följande sätt: ”Förbudet gäller x månader efter delgivningen av detta beslut.”)

5: Markbädd från 1990-talet

Exemplet gäller en enfamiljsbostad med permanentboende. WC och BDT avleds till en markbädd tillståndsgiven 1996 enligt hälsoskyddslagen. Av situationsplan bilagd till tillståndet anges att dimensioneringen är 15 kvm. Trekammarbrunn i betong. T-röret är trasigt. Fördelningsbrunn finns med ett utlopp. Ett spridarrör med luftare. Fastighetsägaren har i frågeformulär angivit att skötseln av anläggningen består av slamsugning en gång per år.

Vid inspektionen konstateras att det står vatten i spridarrörets luftare. Nivån ligger strax under markytan. Markbädden är något upphöjd. Det finns ett uppsamlingsrör med en luftare. Det står lite vatten i botten på luftningsröret till uppsamlingsröret. Det finns en uppsamlingsbrunn, därefter går det renade vattnet vidare till en annan brunn och därefter till ett dike. Det är ingen anmärkningsvärd vattennivå i vare sig uppsamlingsbrunn eller fördelningsbrunn. Enligt fastighetsägaren händer det ibland att vattendraget svämmer över och att det står vatten på åkern.

Markbädd placerad i tjurhage mellan bostadshus och vattendrag.

Området där fastigheten ligger bedöms ha normal skyddsnivå med avseende på miljöskydd.

Handläggning

Konstaterade brister:

- Dimensioneringen är för liten, men anläggningen är tillståndsgiven och slutbesiktigad med 15 kvm yta. Mycket knapphändigt beslutsunderlag finns i tillståndsärendet.
- Vid inspektionen var marken där anläggningen är lokaliserad inte översvämmad. Enligt uppgifter från fastighetsägaren så är anläggningen dock "översvämmad" några gånger per år. Eftersom utsläpp sker i närliggande dike så finns det risk vid höga vattenstånd att vatten stiger upp i anläggningen från diket. Detta påverkar naturligtvis reningsförmågan.
- Vid inspektionen bedrevs djurhållning (tjurar) på marken där anläggningen ligger.
- Generellt sägs i de allmänna råden att markbäddar inte når upp till normal skyddsnivå när det gäller fosforavlastning.

I inspektionsprotokollet anges alla brister som uppmärksammas vid platsbesöket, iakttagelser som gjorts och om fastighetsägaren exempelvis tillfört något muntligt vid besöket. I det här fallet har hon ju till exempel berättat att det ibland står vatten på fältet där markbädden ligger eftersom diket svämmas över. Inspektionsprotokollet skickas ut till fastighetsägaren tillsammans med följebrev (underrättelse) där miljöförvaltningen ger fastighetsägaren en möjlighet att yttra sig om bristerna inom viss tid.

Formulering i underrättelse

"Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet xx den xx xx. Av bifogat inspektionsprotokoll framgår vilka iakttagelser som gjordes samt övrig information om er anläggning. Förvaltningen överväger att förbjuda er att släppa ut avloppsvatten till den bristfälliga anläggningen på grund av följande brister:

- anläggningen är inte tillräckligt dimensionerad för att uppfylla miljöbalkens krav, ytan 15 kvm understiger vad som är normalt för ett enfamiljshus
- trasigt T-rör vilket medför risk för slamflykt till markbädd
- djurhållning har tillåtits på marken där anläggningen ligger, risk för skador på anläggningen är uppenbar då tjurar trampat sönder och belastat marken ovan anläggningen
- vatten står i slutet av spridarröret vilket kunnat iakttas via luftningsrör
- anläggningen svämmas över regelbundet på grund av höga flöden i närliggande dike.

Innan förvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att yttra er. Era synpunkter ska ha kommit in senast den xx xx. "

Svar från fastighetsägaren

Fastighetsägaren vidtar en del åtgärder och ber miljöförvaltningen om en ny inspektion för att kunna visa att anläggningen nu fungerar tillfredsställande.

Vid återbesöket visar fastighetsägaren att hon har monterat ett nytt T-rör i form av en betongskärm kring utloppet i slamavskiljaren. Hon har också spolat rent spridarröret i markbädden. Hela bädden är inhägnad så att tjurarna inte kan gå på den. Fastighetsägaren har även rensat och breddat diket för att öka dikets förmåga att leda bort vatten. Fördelningsbrunn och uppsamlingsbrunn har normal nivå. Det står dock fortfarande vatten i luftaren på spridarröret men inte i luftaren för uppsamlingsröret. Fastighetsägaren tror att tjurarna kan ha trampat ner röret och att det därför samlar sig vatten där. Hon tror inte att anläggningen har skadats eftersom utgående vatten ser OK ut.

Markbädden har hägnats in för att förhindra att djuren belastar ytan.

Bedömning

Det här är ett väldigt svårt ärende att bedöma. Både när det gäller att säkert veta hur anläggningen fungerar och hur mycket utredning som det är skäligt att kräva av en fastighetsägare i det enskilda fallet. I det här fallet har fastighetsägaren lagt ner tid och pengar på att åtgärda bristerna men frågan är om det räcker för att uppfylla miljöbalkens krav. Miljöförvaltningen skulle kunna utgå från att anläggningen kan fungera och då istället planera tätare tillsynsbesök. Avgörande för att inte förbjuda i detta läge är att översvåmningsrisken troligen

är undanröjd och att man har kunnat se att utgående vatten okulärt ser acceptabelt ut. Beroende på vad senare inspektioner visar kan en annan bedömning då komma att göras. Skulle samma eller andra brister upptäckas framstår det som mer skäligt att förbjuda utsläpp till anläggningen. Fastighetsägaren har med denna bedömning även givits möjlighet att förbättra anläggningen och om dessa inte hjälper är det inte ett oproportionellt ingripande med förbud.

Frågan om man ska kräva fosforavlastning av markbädden upp till normal nivå för miljöskydd är inte heller självklar. Om en avloppsanläggning med tillstånd före miljöbalken bedöms klara miljöbalkens grundläggande krav, anläggningen är byggd på ett sätt som är anpassat även efter dagens belastning och alla delar som krävs vid anläggandet av en modern anläggning finns, får man först göra en avvägning innan krav på ytterligare rening ställs. Kraven som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7), när det till exempel gäller skyddsnivå för miljöskydd beträffande reduktion av fosfor och kväve, fanns inte när anläggningen tillståndsprövades. Det är som huvudregel inte skäligt att ändra ett givet tillstånd på grund av att nya strängare krav införs om det inte finns särskilda övergångsbestämmelser som talar om vad som ska gälla för befintliga anläggningar som i övrigt fungerar bra. Allmänna råden är vägledande, inte bindande, och bör i första hand tillämpas vid provningar av nya anläggningar och när det finns brister i befintliga anläggningar. Naturvårdsverket har, i avsnittet som gäller råd till 2 kap 7 § miljöbalken, angett att man anser det orimligt att ställa krav på långtgående fosforreduktion om avloppsanordningen fungerar i enlighet med tillståndet och det skulle bli för dyrt med en uppgradering i förhållande till miljönyttan. Havs- och vattenmyndigheten delar denna bedömning. Miljöförvaltningen kan istället vänta med att ställa högre krav tills det blir aktuellt att söka nytt tillstånd och då tillämpa de nya strängare kraven vid bedömning av tillståndsansökan.

Formulering i föreläggande/förbud

I detta fall avslutas tillsynsärendet inte med ett föreläggande eller förbud i detta skede. Fastighetsägaren bör få ett beslut där det i motiveringen framgår vilka avvägningar som gjorts. Beslutet blir att ärendet avslutas utan ytterligare åtgärder. Det bör även framgå att ny inspektion kommer att planeras in på grund av behovet att följa upp de åtgärder som fastighetsägaren har vidtagit.

6: Markbädd med fosforfälla från 2000-talet

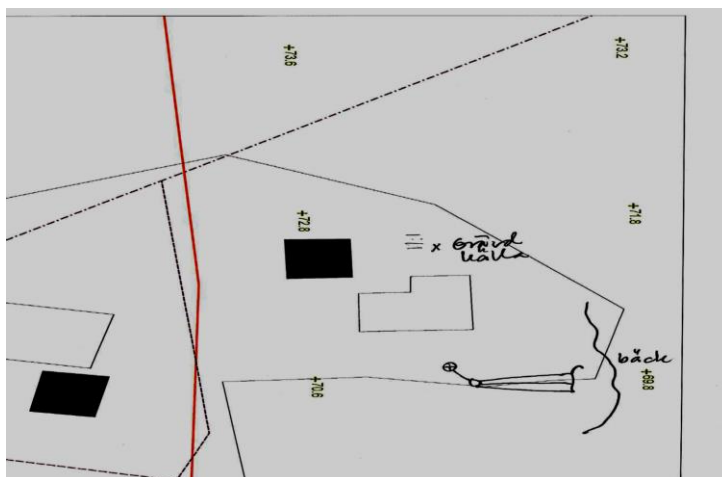
Exemplet gäller en enfamiljsbostad med permanentboende. Fastigheten har en markbädd med fosforfälla. Tillstånd från 2008 då den även togs i bruk. Fastighetsägaren har i utsänt frågeformulär angivit att anläggningen slamsugs en gång per år, ingen annan skötsel. Anläggningen är byggd enligt tillstånd och kontrollplanen + utförandeintyg visar inte på några anmärkningar. Vid inspektion konstateras att T-rör är trasigt, dock ej slam i fördelningsbrunnen. Fördelningen av spillvattnet är ojämn mellan spridarrören. I övrigt ingen anmärkning på markbädden.

Fosforfällan är ej inspekterbar då den ligger under ett vedupplag. Fastighetsägaren har ingen dokumentation på att filtermassan bytts ut med föreskrivet 3-årsintervall, men säger vid inspektionen att det inte har funnits något behov av att byta filtermassa eftersom de är endast två personer i

hushållet. På frågan om hur han har tänkt visa att det inte finns skäl att byta filtermassa har han inget ytterligare svar förutom att han ska ringa tillverkaren. Fastighetsägaren har i övrigt inte kontrollerat fosforfällan, inte ens okulärt.

Fördelningsbrunn.

Ur inspektörens anteckningar.

Tillståndsbeslut:

Ni har enligt miljöbalken (SFS 1998:808) ansökt om tillstånd att få anlägga en enskild avloppsanläggning inom rubricerad fastighet.

Beslut

Nämnden för Miljö & Hälsoskydd beslutar

1. att meddela tillstånd för inrättande av enskild avloppsanläggning med ansluten vattentoalett och Bad-, Disk- och Tvättvatten, enligt redovisad ansökan/anmälan
2. att fastställa kontrollplan enligt bilaga 1

För tillståndet gäller följande villkor:

1. Avloppsanordningen skall utföras enligt ansökan och tillverkarens anvisningar om inte nedanstående villkor anger annat, samt skall även utföras enligt de till detta beslut hörande föreskrifterna "Avlopp: Slamavskiljare och markbädd med utsläpp"
2. Vid någon avvikelse från uppgifter i ansökan (t ex grävning omöjlig p.g.a. berg, större stenar mm) ska ändringen omgående meddelas till miljöförvaltningen för ny prövning av ändringen.
3. Anläggningen skall utformas enligt följande
 - tät markbädd där ytan skall vara minst 20 m² med 3 × 7 meter spridningsledning
 - markbädden skall följas av en fosforfälla i enlighet med ansökan
 - slamavskiljarens våtvolum ska vara minst 2 m³
4. Dagvatten får inte anslutas till avloppsanordningen.
5. Fotodokumentation samt bifogad kontrollplan och utförandeintyg skall insändas till miljökontoret inom 14 dagar efter anläggningens färdigställande och innan anläggningen tas i bruk. Anläggningen får inte tas i bruk förrän den har besiktigats och godkänts av miljöförvaltningen. Anmälan om besiktning skall ske till miljöförvaltningen senast fyra arbetsdagar före besiktningstillfället. Slamavskiljare, infiltration, rörgravar m.m. får inte fyllas, läggas igen och/eller övertäckas före slutbesiktning.
6. Skötsel av anläggningen samt dokumentationshantering skall ordnas enligt följande:
 - Drift- och underhållsinstruktion samt relationsritning skall förvaras på fastigheten
 - Tömning av slamavskiljare ska ske minst en gång per år genom anlitande av kommunens renhållningsentreprenör.
 - Möjlighet till provtagning ska finnas på utgående spillvatten från fosforfälla.
 - Filtermassan i fosforfällorna skall bytas ut efter 3 års drift och sedan fortsättningsvis vart tredje år, om inte kan visas att så är uppenbart obehövt p.g.a. att den fosforreducerande förmågan kvarstår. Tömning skall utföras av kommunens renhållningsentreprenör.
 - Att byte av filtermassa görs i enlighet med ovannämnda krav ska redovisas till miljöförvaltningen genom att inköpskvitto skickas in senast tre veckor efter filterbyte.
 - Om påminnelse via skrivelse eller samtal behöver göras om byte av filtermassa eller redovisning av inköpskvitto kommer en tillsynsavgift enligt gällande timtaxa att debiteras
7. Avloppsledning skall utföras med en minsta inre diameter om 100 mm, förläggas frostfritt och skydd-s-täckas med minst 50 cm täckmassor. Avloppsledningens skarvar skall förses med absolut betryggande tätning.
8. Fördelningsbrunn skall vara utformad så att spillvattnet fördelas jämt över alla spridningsledningar.

9. I byggnad belägen avloppsledning skall förses med luftledning, som isoleras väl eller förläggs i uppvärmt utrymme, ges en minsta inre diameter om 75 mm och uppdrages ovan yttertak.
10. Anläggningen skall underhållas och skötas så, att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår eller kan förmodas uppkomma.
11. Anläggningen skall utrustas med slamavskiljare, vilken skall vara antingen typgodkänd eller utformad enligt svensk standard. Slamavskiljare av betong skall ha gummiringstätade fogar.
12. Slamavskiljare skall vara belägen på ett avstånd om högst 25 meter från uppställningsplats för slamsugningsfordon. Nivåskillnaden mellan avskiljarens botten och markytan vid uppställningsplatsen får inte överstiga 5 meter.
13. Slamavskiljare som inte är tillverkad i betong skall förankras med hjälp av tankremmar eller på likvärdigt sätt i fast berg eller i gjuten betongplatta om minst 10 cm tjocklek och med en massa motsvarande den tomma avskiljarens lyftkraft i vatten.

Lagstöd

Beslutet om tillstånd tas med stöd av 13 och 18 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och miljöbalken 16 kap 2 § samt med hänvisning till miljöbalken 1 kap 1 § samt 2 kap 1-6 §§ och Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7).

Handläggning

Konstaterade brister i förhållande till tillståndet med villkor:

- Trasigt t-rör
- Ojämn fördelning av spillvatten mellan spridarledningarna. Man kan gissa att detta uppstått på grund av sättningsskador.
- Inget byte av filtermassa i fosforfälla har gjorts.
- Fosforfällan är inte tillgänglig för tillsyn. Enligt villkor ska det finnas provtagningsmöjlighet efter fällan. Sådan möjlighet finns inte.

Formulering i underrättelse

”Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet xx den xx xx. Av bifogat inspektionsprotokoll framgår vilka iakttagelser som gjordes samt övrig information om er anläggning. Miljöförvaltningen överväger att förelägga er om att åtgärda upptäckta brister såsom trasigt t-rör, åtgärda fördelningen mellan spridarledningarna (se bifogat informationsblad) samt att frilägga fosforfällan så att den kan skötas och inspekteras samt se till att det finns provtagningsmöjligheter efter fosforfällan.

Er anläggning har varit i drift sedan 2008 och enligt villkor i tillståndet ska filtermassan i fosforfällan ha bytts ut efter tre års drift och därefter vart tredje år. Undantag gäller om ni kan visa att detta är uppenbart obehövligt pga. att den fosforreducerande förmågan finns kvar. Ni har vid inspektionen uppgivit att ni skulle kontakta tillverkaren för att få hjälp att kontrollera funktionen.

Innan miljöförvaltningen fattar beslut ges ni tillfälle att senast den xx xx yttra er och komplettera utredningen med aktuella uppgifter om fosforfällans status.”

Svar från fastighetsägaren

Fastighetsägaren meddelar att han har satt dit skibords, så nu är fördelningen jämn. Han skickar även bilder på detta. Han har vidare hört sig för och uppger att det kostar ca 5 000 kr att gräva upp runt slamavskiljaren, lyfta av konan och sätta dit ett nytt T-rör. Detta tycker han är oskäligt dyrt eftersom miljöförvaltningen inte har kunnat konstatera någon slamflykt. Fastighetsägaren har fått svar från tillverkaren som säger att tidigare uppgifter om pH-mätning i utgående vatten inte ger något tillförlitligt resultat vilket man tidigare trott. Tillverkaren anser att i detta fall bör filtermassan bytas ut då det inte skett någon gång under sex års drift.

Fastighetsägaren tänker ta bort veden och även ordna en provtagningspunkt efter fällan.

Bedömning

Miljöförvaltningen anser att 5000 kronor är en skälig kostnad och avser att förelägga om ett nytt T-rör. Det finns stora risker med att inte laga röret och slamavskiljaren uppfyller då inte heller förutsättningarna i tillståndet eller i svensk standard för slamavskiljare. Miljöförvaltningen anser även att filtermassan ska bytas ut, vedhögen tas bort och provtagningspunkt ordnas. Fördelningen mellan spridarledningarna bedöms ha ordnats tillfredsställande.

Formulering i föreläggande/förbud

”Miljöförvaltningen förelägger NN att såsom ägare av fastigheten xx vidta följande åtgärder så att tillstånd och villkor för anläggningen följs

- Åtgärda det trasiga T-röret
- Frilägga fosforfällan så att den är åtkomlig för kontroll och skötsel
- Byta ut förbrukad filtermassa mot ny i fosforfällan
- I enlighet med villkor x i bifogat tillstånd anordna en provtagningsmöjlighet efter fosforfällan.

Samtliga åtgärder ska vara vidtagna senast x månader efter delgivningen av detta beslut.”

Exempel på utformning av föreläggande om åtgärder, typexempel 6

Föreläggande om att åtgärda avloppsanläggning på fastigheten Fikonet 6:6, x kommun

Beslut

Miljöförvaltningen förelägger Gregor Håberg, 550101-xxxx, som ägare till fastigheten Fikonet 6:6 att vidta följande åtgärder så att tillstånd och villkor för anläggningen följs

- Åtgärda det trasiga T-röret
- Frilägga fosforfällan så att den är åtkomlig för kontroll och skötsel
- Byta ut förbrukad filtermassa mot ny i fosforfällan
- I enlighet med villkor x i bifogat tillstånd anordna en provtagningsmöjlighet efter fosforfällan.

Samtliga åtgärder ska vara vidtagna senast x månader efter delgivningen av detta beslut.

Beslutet meddelas med stöd av 26 kap. 9 §, 9 kap. 7 §, 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken (1998:808).

Detta beslut kan överklagas, se information sid. X.

Bakgrund

Miljöförvaltningen inspekterade avloppsanläggningen på er fastighet Fikonet 6:6 den ÅÅÅÅ-MM-DD. Vid inspektionen konstaterades att anläggningen inte följer givet tillstånd. Bland annat hade anläggningen ett trasigt t-rör och massan i fosforfällan har inte bytts ut. Er anläggning har varit i drift sedan 2008 och enligt villkor i tillståndet ska filtermassan i fosforfällan ha bytts ut efter tre års drift och därefter vart tredje år.

Undantag gäller om ni kan visa att detta är uppenbart obehövligt pga. att den fosforreducerande förmågan finns kvar. Ni har uppgivit att ni har haft kontakt med tillverkaren som meddelat att mätning av pH i utgående vatten inte ger något tillförlitligt resultat, vilket man tidigare trott. Tillverkaren anser att filtermassan bör bytas ut då den har varit i drift i sex år.

Ni har vid telefonsamtal ÅÅ-MM-DD samt genom underrättelse daterad ÅÅ-MM-DD blivit upplyst om bristerna i anläggningen samt lämnats tillfälle att inkomma med synpunkter.

Skäl för beslutet

I xx kommun pågår sedan 2009 ett aktivt arbete med åtgärder för att nå god status i kommunens vattendrag. Dit hör bland annat tillsyn över små avloppsanläggningar. Utsläpp av dåligt renat avloppsvatten i sjöar och vattendrag orsakar övergödning vilket bland annat leder till syrebrist, algbloomning och igenväxning.

Avloppsvattnet som släpps ut i Storån från er fastighet Fikonet 6:6 genomgår förvisso rening, men i och med att fosforfällan inte underhållits så kommer utsläppen att vara större än vad som förutsatts i det tillstånd som gavs 2008. Den rening som sker är otillräcklig och avloppet uppfyller inte villkoren i tillståndet och kraven på rening enligt 9 kap. 7 § i miljöbalken.

En slamavskiljare utan fungerande T-rör kan medföra att slam kommer ut i efterföljande markbädd och sätter igen denna.

Miljöförvaltningen bedömer att det är nödvändigt att förelägga er om att rätta till anläggningens brister och att följa villkoren i tillståndet. Kostnaden för åtgärderna bedöms skäliga i förhållande till nyttan av dem.

För att ni ska ha möjlighet att följa beslutet ska föreläggandet gälla först från och med ÅÅÅÅ-MM-DD.

Lagstiftning

Miljöförvaltningen får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (MB) meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i ett enskilt fall får inte beslutas.

I 9 kap. 7 § MB föreskrivs att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Miljöbalken anger i 2 kap. 3 §, att den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta enåtgärd ska iaktta de skyddsåtgärder som behövs för att motverka skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön. I 7 § samma kapitel anges att nyttan med alla skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ställs ska vägas mot kostnaderna så att kraven blir rimliga.

Enligt fastställd delegering
För Miljönämnden

AA
miljöinspektör

Delges: Gregor Håberg

Om du vill överklaga

Om du vill överklaga detta beslut ska du skriva till Miljönämnden med adress XX. Tala om i brevet vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutets diarienummer och beslutsdatum. Tala om varför du anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring du vill ha i beslutet.

Miljönämnden måste ha fått ditt överklagande inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas. Miljöförvaltningen kontrollerar först att överklagandet kommit in i rätt tid. Därefter be-dömer miljöförvaltningen om vi själva ska ändra beslutet så som du begärt. Om inte, så skickar vi det till länsstyrelsen för prövning.

Har du frågor är du välkommen att höra av dig till miljöförvaltningen på telefon 0987-12 34 56 eller e-post: miljöforvaltningen@kommun.se

